

A 5557

9

A

NAGYVÁRADI KIR.

KATH. JOGAKADÉMIA

ALMANACHJA

AZ 1906—1907. TANÉVRŐL.

KÖZLI.
BCU Cluj / Central University Library Cluj
AZ IGAZGATÓ.

HARMINCZHARMADIK ÉVFOLYAM.

SZENT IZSÁK NYOMDA NAGYVÁRADON.
1907.

BIBL. UNIV. CLUJ-APUCA
Ar. 85 19 78

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTÉS.

A nagyváradi kir. akadémiát b. e. Mária Terézia alapította az 1780-ik évben. Eleintén ugyan csak a bölcsészeti szakma volt ezen akadémián képviselve, de már 1788. évi június hó 17-én kormányrendelet által két évfolyamú jogi fakultással kibővítettett, mely évfolyamok közül az első 1788. szept. 1-én, a második 1789. évi szeptember 1-én nyitotta meg.

1855-ben a tanintézet cs. kir. jogakadémia neve alatt három évfolyamú jogtanodává szerveztetett, mindazonáltal a jogvégzetteket csak kivételesen bocsátották, még pedig 4 egyetemi félév utánpótlása mellett, a jogi szigorlatokra. A tannyelv német volt. A bölcsészeti tanfolyam pedig még 1850-ben a helybeli premontrei főgymnasiumba, mint ennek a 7. és 8. osztálya, beolvasztatott.

1861-ben ismét a magyar tannyelv hozatott be, 1867-ben újabb ideiglenes szervezetet nyert az intézet, végre 1874-ben az azon évi május hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározással *a két magyar egyetem jogi karával egyenjogú, négy évfolyamú teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát* át, melynek végeztével a jogtanulók közvetlenül, azaz minden utánpótlás nélkül, de csak egyetemen, jogszigorlatokra bocsátatnak.

1889. évi március hó 17-én az intézet *százados fennállásának jubileumát* ünnepelte meg.

Jelenleg a nagyváradi kir. jog- és államtudományi karnál következő nyolcz tanszék van rendszeresítve u. m.: 1. a római jogra, 2. a jogbölcsészetre és büntető jogra, 3. a nemzetgazdaságtan-, pénzügytanra és a magyar pénzügyi törvényekre, 4. a magyar és osztrák magánjogra, 5. a peres és perenkívüli eljárásra, váltó- és kereskedelmi jogra, 6. a statistikára és a magyar közigazgatási jogra, 7. a jogtörténetre és egyházi jogra, 8. a politikára, a magyar közjogra s a jog- és államtudományokba való általános bevezetésre. Ezen kívül előadatnak még a bánya- és tételes nemzetközi jog,

a bölcsészeti erkölcsan, a művelődéstörténet, az egyetemes történet legújabbkori része, az államszámviteltan, a törvény-széki orvostan és a közegészségtan.

Az intézet a kath. tanulmányi alaptól tartatik fenn.

II. A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR SZEMÉLYZETE.

Igazgató:

Dr. *Bozóky Alajos*, kir. tanácsos, képesített egyetemi magántanár, a római jog nyilv. rendes tanára, az. I. alapvizsgálati s a jog- és az államtudományi államvizsgálati bizottságoknak tagja, Nagyvárad város törvényhatósági s jogüggyi bizottságának, a m. jogászgyűlés állandó bizottságának, a biharmegyei régészeti és történelmi egyesület s a nagyváradi jogász-egyesület, a Sz.-István társulat választmányának s irodalmi osztályának tagja, a budapesti t. egyetemi központi növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának s a nagyváradi Szigligeti Társaság tiszteletbeli tagja. Olaszi, Lukács György-utca, 23. sz. a.

Nyilvános rendes tanárok:

Dr. *Molnár Imre*, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdász, pénzügytan, m. pénzügyi törvényisme és a tételes nemzetközi jognak ny. r. tanára, a II. alapvizsgálati bizottság e. i. elnöke, az államtudományi államvizsgálati bizottságnak tagja, Nagyvárad város hegyközségének elnöke, törvényhatósági, jogüggyi, pénzügyi, szépészeti és közlekedésüggyi bizottságának s központi választmányának és a községi iskolaszék tagja, a szőlősgazdák országos egyesületének alelnöke. Szigligeti-utca, saját házában.

Köröstarjáni Dr. *Hoványi Gyula*, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcsész és büntető jognak ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság e. i. elnöke, a II. alapvizsgálati bizottság tagja, akadémiai könyvtárnok, Nagyvárad város törvényhatósági, jogüggyi, pénzügyi, gyámhatósági, valamint a nagyváradi felső kereskedelmi iskola felügyelő bizottságának, árvaházi felügyelő bizottságának tagja, a Szent-István Társulat és az országos Pázmány-egyesület rendes tagja, a nagyváradi jogász-egyesület és a Szigligeti-Társaság, valamint a nagyváradi Katholikus Kör választmányának tagja, kath. auton-

miai kongresszusi képviselő. Olaszi, Kórház-utca, 4. sz. a. Saját házában.

Dr. *Ágoston Péter*, okleveles bíró, képesített egyetemi magántanár, a magyar és osztrák magánjog s a magyar bányajognak ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati s a jogtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a nagyváradi jogászegylet titkára. Olaszi, Rákóczi-út 28. sz. a.

Dr. *Mártonffy Marczel* ügyvéd. képesített egyetemi magántanár, a peres és perenkívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati bizottság e. i. elnöke és a jogtudományi államvizsgálati bizottság tagja. Ujváros, Várház-utca 52.

Nyilvános rendkívüli tanárok:

Dr. *Kiss Géza*, képesített egyetemi magántanár, az encyclopaedia, magyar közjog és politika ny. rk. tanára, a két alap és az államtudományi, államvizsgálati bizottság tagja, Olaszi, Sal Ferencz-utca 11. sz. a.

Dr. *Sigmond Andor*, a m. közigazgatási jog s a statisztika ny. rk. tanára, az első félévben a kar. jegyzője, a II. alap és a két államvizsgálati bizottság tagja Olaszi, Schlauchtér 7—11.

Dr. *Notter Antal*, az egyházi jog s a m. alkotmány és jogtörténet ny. rk. tanára, a második félévtől kezdve a kar jegyzője, az I. alap és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja Rákóczi-út. 55.

Magántanárok:

Dr. *Károly Irén*, premontrei kanonokrendü áldozár, képesített főgymnasiumi ny. r. tanár, a bölcsészeti erkölcsstan magántanára, kolozsvári t. egyetemi magántanár, a magyar matematikai és fizikai társulat alelnöke. Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

Dr. *Némethy Gyula*, nagyváradi egyházmegyei áldozó pap, theologiai ny. r. tanár, a budapesti m. k. t. egyetem theologiai karának bekebelezett tagja, a művelődéstörténet magántanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság kültagja, szentszéki bíró, prosynodális vizsgáló, a Műemlékek orsz. bizottságának levelező tagja, a biharmegyei és n.-várad. történelmi és régészeti egylet muzeumának öre. Seminarium.

Dr. *Baróthy Ákos*, Nagyvárad város t. főorvosa, a törvényszéki orvostan és közegészségtan m. t. Olaszi, Rákóczi-ut 47. sz.

Hitszónok:

Dr. *Némethy Gyula*, (lásd fentebb.)

Könyvtárnok:

Dr. *Hoványi Gyula*, (lásd fentebb.)

Hivataliszolga:

Kertész István, az akadémiai épületben.

III. VIZSGÁLATI BIZOTTSÁGOK.

Megerősítették a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek
1906. jul. 16. 54709. sz. rendeletével.

I. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. *Mártonfy Marczel*, h. elnök: Dr. *Ágoston Péter*, tagjai: Dr. *Bozóky Alajos*, Dr. *Ágoston Péter*, Dr. *Kiss Géza*. Dr. *Notter Antal*.

II. Alapvizsgálati bizottság:

Elnök: Dr. *Molnár Imre*, h. elnök: Dr. *Hoványi Gyula*, tagjai: Dr. *Hoványi Gyula*, Dr. *Kiss Géza*, Dr. *Sigmond Andor*.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. *Bozóky Alajos*, h. elnök: Dr. *Hoványi Gyula*, belltagjai: Dr. *Hoványi Gyula*, Dr. *Ágoston Péter*, Dr. *Mártonfy Marczel*, Dr. *Kiss Géza*, Dr. *Sigmond Andor*.

K ü l t a g j a i:

Dr. *Berkovits Ferencz*, h. ügyvéd,
Dr. *Czvek Kálmán*, kir. kuriai bíró.
Dr. *Dobosfy Alajos*, kir. kuriai bíró,
Dr. *Hlatky Endre*, h. ügyvéd, az ügyvédi kamara elnöke.
Dr. *Imrik Péter*, kir. táblai bíró.
Dr. *Medvigy Mihály*, kir. táblai tanácselnök,
Dr. *Nesztor József*, h. ügyvéd.
Dr. *Plopu György*, kir. kuriai bíró.
Dr. *Rádl Ödön*, h. ügyvéd.

Államtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: Dr. *Hoványi Gyula*, h. elnöke Dr. *Molnár Imre*, belltagjai: Dr. *Bozóky Alajos*, Dr. *Molnár Imre*, Dr. *Mártonfy Marczel*, Dr. *Kiss Géza*, Dr. *Sigmond Andor*.
Dr. *Notter Antal*.

K ü l t a g j a i:

Dr. *Beöthy László*, Biharmegye ny. főispánja.

Dr. *Karsch Lollion*, nagyváradi l. sz. apát-kanonok.

Dr. *Némethy Gyula*, theol. tanár, akad. mtanár és hitszónok.

Papp János, ny. megyei főjegyző, nvárad-belényes-vasközi vasuti igazgató.

Papp Miklós, kir. tanácsos, m. kir. pénzügyigazgató.

Dr. *Tisza István* gróf, Biharmegye that. biz. tagja.

Dr. *Wallner Ödön*, Biharm. t. főügyésze.

IV. AZ 1906—907. TANÉV TÖRTÉNETE.

Az idei tanévet 1906. évi szeptember 16-án nyitottuk meg a szokott ünnepélyességgel.

D. e. 10 órakor az akadémiai ifjuság, élén a tanári karral, a prémontrei templomban Veni Sancté-ra ment. A misét dr. *Némethy Gyula* akadémiai hitszónok mondta. Azután mindnyájan az akadémia dísztermébe vonultak a tulajdonképeni tanév-megnyitó ünnepélyre. Ez alkalommal is a helybeli társadalom több kiváló tagja tisztelte meg akademiánkat megjelenésével, u. m. dr. *Karsch Lollion*, dr. *Karácsonyi János*, *Széchenyi Jenő*, kanonokok, *Bary József* kir. tszéki elnök, *Novotny Alfonz Sándor*, prémontrei főgymnáziumi igazgató és mások.

Mindenekelőtt Dr. *Bozóky Alajos*, kir. tanácsos, igazgató lépett az emelvényre s a következő megnyitó beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt Tanári Kar!

Szeretett Akadémiai Ifjuság!

Üdvözlöm Önöket jogakademiánk uj éve alkalmából. Nagyon régi, intézetünk keletkezésével egyidejű, szokás minálunk, hogy az uj tanévet ünnepélyesen nyitjuk meg, mert erre a pillanat komolysága és igazán mély jelentősége indít bennünket. Ámbár az idő, amelyben élünk, feltartóztathatatlanul perog le és mintegy észrevétlenül ragad el magával, maga a természet szemlátomást megkülönböztethető szakokra osztotta

be az időt, mintha csak evvel is figyelmeztetni akart volna bennünket, hogy ne engedjük tétlenül elosonni fejünk fölött, hanem használjuk fel a mi javunkra, miközben okvetlenül szemünkbe kell ötlennie az idő előrehaladásának és eszünkbe jutnia, hogy olykor olykor föl is kell ocsúdnunk és kissé körül tekintenünk, hogy magunkat tájékozzuk és megállapítsuk, mennyit végeztünk eddig és mennyit kell még ezentúl végeznünk, hogy ne csak önmagunkkal meg lehessünk elégedve, hanem, hogy embertársaink megbecsülését is a magunk számára kivívhassuk.

Ez a tulajdonképeni jelentősége a mi tanév-megnyitó ünnepünknek.

Miután az elmúlt szünidő alatt testileg-lelkileg kipihen-tük magunkat, egyenesen az Isten házából jöve újlag munkához fogunk, hogy az élénkbe tüzött életfeladatunkat ismét közelebb vigyük a megoldás felé. A mi életfeladatunk röviden szólva abban áll, hogy Önöket, ifju barátaim! a jogi pályára előkészítsük. A jogi pályának oly számos ágazatait nem ismertethetem meg Önökkel rövid megnyitó beszédemben, majd megismerik azokat tudományos előadásainkból, melyeknek meghallgatása végett Önök a mi akademiánkat fölkeresték. Meg fogják látni, hogy az állam egy nagyon komplikált szer- ves egész, egy bámulatraméltó gépezet, melynek működésbe hozatala és folytonos működésben tartása véghetetlenül sok erőmegfeszítést igényel és hogy a sok munkás között épen a *jogászokat* illeti a legkiválóbb szerep, mert hiszen első sorban ők vannak arra hivatva, hogy az állami élet számtalan tényezői közzé összhangot hozzanak, a polgárok békés együttlétét, anyagi és szellemi előhaladását czélszerű intéz- mények által biztosítsák, a közakaratnak érvényt szerezzenek, a haladást gátló minden akadályt az útból elhárítsanak, minden sérelmet megorvosoljanak, mindenben az igazság esz- ményképének lehető megközelítésére törekedjenek. Nyilván- való tehát, hogy a jogi pályára ugyancsak komolyan kell elkészülni annak, a ki leendő szerepét méltóan és sikeresen akarja betölteni. Az sem szenved kétséget, hogy az előkészü- let alkalmas vezetőket igényel, kiknek útmutatása nélkül a teljesen tájékozatlan kezdő úgyszólván egyetlen biztos lépést sem tehet előre. Irányítani, mi, tanáraik, fogjuk Önöket és rajta leszünk, hogy tőlünk telhetőleg csak a helyes irányban vezessük Önöket. Egyelőre bizalommal kell Önöknek irántunk viseltetniök, mert még alig-alig képesek tanításunkat tárgyi- lagos értéke szerint megbírálni. Garanciát arra nézve, hogy nem fogjuk Önöket félrevezetni, nyújtson Önöknek az a tu- dat, hogy egyfelől a közoktatásügyi kormány minden lehető

elkövet arra nézve, hogy a haza ifjúságának tanítása és nevelése megbízható férfiak kezébe legyen letéve. mert a hazának egyik elsőrendű érdeke, hogy alapos tudományos képzettségű, hazafias érzelmű, jellemzilárd és az erkölcs rendíthetetlen alapján álló jogászokra legyen, a melyre főleg válságos időkben támaszkodhassék, másfelől pedig ép abban áll a mi elsőrendű kötelességünk, hogy Önöket a haza hasznos polgáraivá neveljük és kiképezzük. Ezen kettős tudatban egyelőre bátran megnyugodhatnak.

Nem tudom Önöket elég hathatósan figyelmeztetni és buzdítani, hogy Önök is teljesítsék ám kötelességeiket és tartásuk folytonosan szemök előtt azt a régi kipróbált szabályt: „nulla dies sine linea“ azaz egyetlen napot se szalaszszanak el ifjú éveikből felhasználatlanul, hogy később ne legyen okuk bánkódnok könnyelműségök miatt. Tapasztalásból elmondhatom én is, a mit már az ó-kori klasszikus költő ezekkel a szavakkal oly találóan kifejezett:

Vidi iam iuvenem, premeret cum senior aetas,
Maerentem stultos praeteriisse dies.*

Amúgy is nagyon rövid a tanulásra szánt idejük, még ha minden erejüket megfeszítik is, alig fognak az itt elsajátítandó ismereteken uralkodhatni, de habár Önök sem lesznek megkimélve az élet viszontagságaitól, még is csak nyugodtabban szállhatnak szembe az újtókba gördülő nehézségekkel, ha az iskola évei alatt ellátták magokat minél több a küzdelemhez szükséges és arra alkalmas fegyverekkel, mint ha merőben készületlenül állanak ki a porondra. Ezért mondja egy kitünő bölcselőnk: „az életnek megvan a maga iskolája, de az iskolának is a maga élete.“** Egyelőre tehát csak az iskola életével törődjenek Önök és azoknak a követelményeknek igyekezzenek minél jobban megfelelni, melyeket az iskola szab eléjük. Ernyedetlen szorgalom, lankadatlan kitartás, céltudatos erős akarat a legelső kellékek, a melyek a komoly tanulmányokhoz megkívántatnak, ha sikert óhajtanak elérni. Sem a leckelátogatást, sem a tanulást, sem a colloquiumokat, sem a vizsgálatokat nem bizhatják senki másra, mindezt saját magoknak kell végezniök, de a mit ily módon elsajátítanak, azt a szó legszorosabb értelmében a magokénak mondhatják, melytől Önöket senki és semmi meg nem foszthatja, szellemi kincs, melyet sem a rozsdá, sem a tűz meg nem emészthet, sem a tolvaj el nem lophat;

* Tibullus elégiái I. 4. 33.

** Greguss Á. Mondások az élet könyvéből 15. lap.

tárháza a hasznos ismereteknek, melyhez egész életükön át folyamodhatnak.

Azonl'an jól jegyezzék meg magoknak, nemcsak tudományra van Önöknek szükségök, hanem hazaszeretetre és valláserkölcsi érzületekre is. Azt szoktuk ugyan mondani, hogy a magyar ember az anyatejjel szívja magába a hazája iránti lángoló szeretetet és ez hála Istennek még most is igaz, ámde lehetetlen tudomást nem vennünk amaz újabban észlelhető és mind vakmerőbben föllépő vészes irányról, mely a hazaszeretetet a korszerű haladás akadályának hirdeti, amennyiben az igazi humanizmus nem ismer határokat, hanem az egész emberiségre nyelv- és valláskülönbség nélkül terjed ki. Nos hadd nevezzenek bennünket, bár jogtalanul, a humanizmus ellenségeinek, de a mi szűkebb magyar hazánkat nem adjuk oda cserébe a világpolgárságért, mert nem akarunk hűtlenek lenni a multunkhoz, ősi nagyományainkhoz, és mert a történelem el nem tagadható tanúsága szerint ép akkor tettünk legmaradandóbb szolgálatot a civilizációnak, a midőn magyar hazánkat védtük, fajunkhoz ragaszkodtunk és művelődésünket nemzeti aspirációinkkal összhangzásba hoztuk. De nem lehet eszményképünk a világpolgárság azért sem, mert ez ellentétben az állam feladatával szüntelen osztályharcot hangoztat, behátrőrkös háborúságot lakó hazája polgárai között fölidézni, a helyett, hogy mint eddig is cselekedtük, békés egyetértésben, kölcsönös nemes versenyben igyekeznénk a közjólétet megteremteni és hathatós intézményekkel biztosítani. Botorság volna a magyar nemzettől, ha ellökné lábai alól azt a biztos talajt, amelyen a reázúdult temérdek baj és szerencsétlenség daczára, immár egy ezredévet élt ebben a hazában. Mi szükség nekünk ki sem próbált jelszavak után futkosnunk, midőn az a tény, hogy még itt élünk és uralkodunk ebben az országban, melyet édes szülőhazánknak nevezünk, mindennél jobban és megczáfolhatatlanul bizonyítja, hogy csak mint szorosán összetartó magyar nemzetnek van létjogunk? Avagy nem a magyar hazafiság mentette-e ki csak az imént hazánkat beláthatatlan bonyodalmak és veszedelmek tömkelegéből, az elmerülés és megsemmisülés örvényéből? Nem a mi elévülhetetlen alkotmányunkhoz való szívós ragaszkodásunknak köszönhetjük-e, hogy ismét a békés fejlődés útjára léphettünk? Mit nyernénk vajjon avval, ha magyarságunkat megtagadva önszántunkból bele merülnénk a nemzetköziség zagyva tengerébe?

Ép ezekben a napokban mondotta egy kiváló politikusunk, hazánk ez idő szerinti közoktatásügyi minisztere*) gróf

*) Lásd a f. é. szeptember 8-án Jászberényben 25. évi képviselői jubileuma alkalmával mondott beszédét.

Apponyi Albert, hogy van igenis a nemzetköziségnek egy magasztos, egészséges iránya, a mely a nemzetek közötti testvériséget, a nemzetek egyetértését czélozza, ezt igenis lehet pártolni mert ez dicséretes versengést szül az egyes nemzetek között, melyből csak jó fakadhat az emberiségre nézve, t. i. az igazi haladás és tökéletesbedés. Ámde egészen fonák, káros és czéltalan, mert amúgy is elérhetetlen a nemzetköziségnek az a fogalma, a melyet a mai álapostolok hirdetnek, a kik, hogy ismét gróf Apponyi szavaira térjek vissza, szembe akarnak szállani az isteni Gondviseléssel, végkép el akarják törölni az egyes nemzetek sajátosságait, ledönteni az egyes országok határait, egyetlen tömeggé átgýúrní az összes nemzeteket és megvetve minden ideált tisztán az anyagi jólét egyedülvalóságát tüzik ki minden törekvésnek végczéljául.

Csak a vak nem látja, hogy az az új rend, melyet nekünk az eddigi helyett kilátásba helyeznek, egyáltalában nem csábító, mert nem a felebaráti szereteten és kölcsönös megbecsülésen, hanem az irigykedésen és kölcsönös gyűlölködésen alapszik, tehát rendnek sem mondható, hanem fölfordulásnak, melyből minden bizonynyal, habár véres és súlyos áldozatok árán, ismét csak a régi rend bontakoznék ki diadalmasan, mert csak az felel meg az ember természetének. Azért kell majd Önöknek is saját példájuk és a tájékozatlan és többnyire beválthatatlan ígéretekkel félrevezetett és feltüzelt nagy tömegek fölvilágosítása által a rend ellenségeit lehetetlenekké tenni és a hazátlan nemzetköziséggel minden alkalommal az önzetlen hazafiságot szembe állítani és következetesen mindig csak azt hangoztatni, hogy földi üdvünket és boldogulásunkat egyedül a magyar hazafiságban keressük és bírjuk feltalálni, minden evvel ellenkező irányzat csak vesztünkre tör.

Nemzeti hagyományaink közé tartozik az apáink vallásához való ragaszkodásunk is. Bizonyításra sem szorul, hogy a vallásos érzület hanyatlása egyúttal az állami élet elsatnyulását vonja maga után. A vallás, a tettekben megnyilatkozó élő vallást értem, a legbiztosabb záloga a becsületnek, a törvénytiszteletnek, a társadalmi rendnek és békének és a mit ép a jogászember tart legfőbb eszményképének, az igazság diadalának!

Szívleljék meg szavaimat, teljesítsék tanulói, honpolgári és vallás erkölcsi kötelmeiket.

És ezzel az 1906–1907. tanévet megnyitom.

Ezután Dr. Kiss Géza ny. rk. tanár tartott szakszerű előadást

A pozitív szerződészegésekről.

A szerződés vétkes nemteljesítésének következményeit a legtöbb régi magánjogrendszer egységesen és ezáltal kimerítően szabályozta. Hogy csak néhány konkrét példával szolgáljunk, már a római jog kimondotta, hogy minden szerződészegés az úgynevezett „interesse“ megtérítésére kötelezi az adóst. (D. 7. 1 l. 36. §. 32., D. 45. 1., l. 114. stb.) Ugyanezt az elvet érvényesíti a Code civil, az osztrák polgári törvénykönyv (1295. §.) és talán legvilágosabban a schweizi kötelmi jogi törvény, amidőn azt mondja, hogy ha az adós kötelezettségét akár egyáltalán nem, akár csak nem kellően teljesíti, amennyiben vétlenségét ki nem mutatja, kártérítéssel tartozik a hitelezőnek.

Ez a jogelv minden néven nevezendő vétkes szerződészegés esetére annyira természetesnek, sőt nélkülözhetetlennek tűnik föl minden jogász előtt, hogy azt úgyszólván a jogi sarktételek közé sorolhatnók, hasonlóan azokhoz az alap axiómákhoz, amelyek maguktól értetődnek, amelyek bebizonyítása nemcsak fölösleges, de egyenesen lehetetlen, amint a matematikusra nézve az az ismert elv, hogy két pont között az egyenes a legrövidebb út. Mindezt szem előtt tartva épen-séggel elképzelhetetlennek tekinthetnők azt a jogrendszert, amelynek szempontjából e szerződészegések bármelyikére nézve az említett elv kétséges lehetne.

Az az alapos és éles elméjű, ámde egyoldalú, a részletben elvesző tudományos módszer, amely a modern német jogtudományt jellemzi és amely az új német ptk-re is félre-ismerhetetlenül rásütötte bélyegét, megmutatta, hogy még ez a lehetetlenség is bekövetkezhetik. A német doktrina törekvése már régen oda irányult, hogy a szolgáltatás teljesítésének szóban forgó akadályai közül különösen két jelenségre fektette a fősúlyt, a többi jelenségeknek indokolatlan elhanyagolásával. Ez a két momentum: a szolgáltatás lehetetlenné válása és a késedelem. Mindketten a nekik tulajdonított jelentőségben folytonosan növekedve, intézményszerűleg kezdtek az ide vonatkozó tudományos monografiákban, kodifikatórius indítványokban kiemelkedni, — míg végül a kérdés egyik legalaposabb ismerőjének, *Mommsen* Frigyesnek hatása alatt a német ptk. szerkesztőiben az a feltevés keletkezett, hogy az említett két jelenség tüzetes szabályozása az összes szerződészegések következményeit kimerítően fogja megjelölni:

a késedelemben és lehetetlenülésben mindenféle elképzelhető szerződésszegés benne van. Ennek megfelelően a német ptk. világosan és kimerítően intézkedik azokról az esetekről, amelyek a késedelemnek, vagy a szolgáltatás utólagos lehetetlenülésének fogalma alá vonhatók. A törvény a 286. §-ban a késedelmet szabályozza (kétoldalú szerződésekre nézve 326. és k. §-ok), a 280. §-ban a szolgáltatásnak utólag és az adós hibája következtében beálló lehetetlenségének következményeivel foglalkozik. Végül megemlíthetjük még, hogy a 283. §-ban a bírói ítélettel szemben tanúsított makacs engedetlenség eseteit is az előbb említettekkel lényegileg megegyezően szabályozza.

A törvénykönyv minden méltatója, tehát a hivatalos és nemhivatalos doktrina egyértelmű volt annak konstatálásában, hogy ez a szabályozási mód kimerítő, hogy nem merülhet föl oly eset, amelynek eldöntésére a törvény rendelkezése útmutatást ne adjon. Ám a gyakorlati élet, a törvénynek minden elméleti bíráltnál sokkal kritikusabb próbaköve, nem-sokára felmutatott ilyen eseteket. És ezek az esetek mindinkább szaporodtak, úgy, hogy csakhamar az irodalomban is napfényre jutottak. *Staub*, a két év előtt elhunyt nagytudású berlini ügyvéd figyelmeztette a jogászközönséget először ezekre az esetekre, amelyek nagyrészt saját praxisában merültek föl. Kitént, hogy a törvény védtelenül hagyja a hitelezőt mindazokban az esetekben, amelyekben az adós nem negative jár el, azaz nem teljesít, hanem éppen pozitív ténykedéssel sérti meg a kötelezettségét, tehát vagy *abbanhagyási* kötelezettségét sérti meg (concurráló üzlet nyitása versenytilalom dacára, árverelés pactum de non licitandi daczára, stb.) vagy pedig *hibásan* teljesít. (az ügynök helytelen tudósítást küld, a könyvelő hibás mérleget készít, a kereskedőseged előállítási áron alúl ad el, stb.)

Mindezekben az esetekben, vagy legalább is ezek egy nagy részében, a törvény pozitív rendelkezései nem segítenek a hitelezőn, holott ezt nemcsak elvileg, de a törvény intenciójánál fogva is multhatatlanul meg lehetne követelni. Súlyosbítja a hibát az a körülmény, hogy a késedelem és azok esetére a törvény — a mai jogélet követelményeinek megfelelően a rendes kártérítés mellett még hármassal alternatív jogosultságot is statuál, — kártérítés, részleges kártérítés és teljesítés, visszalépés. A törvénynek e súlyos hibája pedig természetesen — arra vezetendő vissza, hogy ezeknél, az eseteknek nagy része nem a késedelem, sem pedig a szolgáltatás lehetetlenülésének esetei közé nem sorolható:

Nyilvánvaló, hogy magábanvéve a német ptk.-nek ez a

tévedése bennünket, magyar jogászokat — ha szabad magamat ily triviálisan kifejeznem — csak mint érdekes, tudományos kuriózum érdekelhetne. Megállapíthatnók, hogy hova vezet az az ámbár mélyreható, ámde a részletkérdések megítélésénél az általános szempontokat, a részt az egészszel összekötő összefüggést szem elől tévesztő egy oldalú tudományos kutatás, amely a német jogtudományt különösen ujabban jellemzi és amelyet ma már egyes német tudósok is joggal kezdenek ostorozni. (pl. Kohler)

Ámde a magyar ptk. tervezete ebben a kérdésben lényegileg megegyezik a német ptk.-vel. Szem előtt tartva a T. 1162., 1168, és 1180. és k. §-ait, megállapíthatjuk, hogy mindaz, ami e kérdésben a német ptk.-re áll, a T-re is elmondható. És ennek konstatálásával az egész kérdés közvetlen érdekü lesz reánk nézve, hiszen arról van szó, hogy a T., amennyiben jelen alakjában törvénynyé válnék, épen abban a részében, amely gyakorlatilag a legfontosabb, amelynek esetleges elhibázása a legsúlyosabban béníthatja meg a jogfejlődést, a joggyakorlatot ugyanazoknak inkonvenienziáknak tenné ki, amelyek a német ptk. hibás álláspontja következtében ottan előállottak.

Erre a jelenségre már rámutattam nyilvánosan (Grünhut-féle „Zeitschrift für das Privat. u. Öff. R. der Gegenwart“ XXXII. k 178. s. k. o. s „Jogállam“ IV. k. 152. és k. o.) és hangoztattam, hogy helyes volna a kazuisztikus szabályozással szakítani és expressis verbis kimondani, hogy minden kötelemellenes magatartás elvben maga után vonná a másik fél javára azokat a jogosultságokat, melyek a T. szerint csupán a késedelem, a szolgáltatás lehetetlensége stb. esetén állanak fenn és melyek szerint megkárosított fél a következőkre van jogosítva:

- α) követelhet az eddigi kötelezettség helyett kártérítést vagy,
- β) a szolgáltatást, amennyiben még lehetséges, és ezen felül kártérítést és végül,
- γ) visszaléphet.

Indítványom illetékes helyen részben méltánylásra talált, mert a magyar ptk. további tárgyalását előkészítő Főelőadomány (VI. K. 306. o.) elismeri, hogy „imminens“ a veszély, hogy a követelési jogában sértett hitelező hármas alternáló jogát a gyakorlat csak a kötelemellenes magatartás említett kiemelt eseteinek speciális szabálya gyanánt fogná magyarázni. Igaz ugyan, hogy a pozitív kötelemszegés, és a rosszul eszközölt teljesítés is technikus értelemben véve: „nem teljesítés“, ezért az 1176. §. alá lenne subsumálható, de sok szól amellett, hogy az 1176. §-ban a „nem teljesítés“ nem ebben a széles

értelemben, hanem épp csak a negatív magatartásra értetik, s a §-ból a pozitív kötelemszegés kiszorul. Az erőszakolt constructiók megelőzése végett helyes lenne tehát, ha volna szabály, mely a pozitív kötelemszegésekről is intézkednék, de különös megfontolást érdemel az is, hogy a T. casuistica nélkül mondja ki, hogy kétoldalú szerződésnél minden kötelemellenes magatartás (felróható lehetetlenülés, nem teljesítés, cselekvés a kötelezett nem cselekvés ellenére, rossz teljesítés és késedelmes teljesítés) elvben három felé ágazó jogosultságot biztosítson a követelésében sértett hitelezőnek.

A hivatalos elaborátum egy alább közelebből is tárgyalandó megjegyzéséből és ennek argumentációjából azonban az is kitűnik, hogy a bizottság a feltüntetett hibát nem tartja lényegesnek és így a T. jelenlegi álláspontjának fentartását se tartja veszedelmesnek.

A kérdés rendkívüli fontossága bizonyára indokolta teszi, hogy ezzel a kérdéssel közelebből foglalkozzunk és az elérendő eredményhez képest de lege ferredna indokolt állást foglalhassunk.

II. Konstatáljuk ismételten: a német ptk. és a magyar tervezet e kérdésben teljesen megegyeznek. Ha tehát a német ptk. szempontjából megállapíthatjuk, hogy jelzett esetekben helytelen eredményre vezet, kétségtelenné válik, hogy T.-ünkön föltétlenül változtatni kell. Célunkhoz képest vizsgáljuk tehát a német ptk. álláspontját közelebből.

Nem mulaszthatunk el azonban még egy megjegyzést. Világos, hogy a német ptk. szövegén, avagy elvi álláspontján a doctrina és gyakorlat nem változtathat, tehát mindkettő föltétlenül abban a kényszerhelyzetben van, hogy a törvény jelenlegi módosított szövegéből kiindulva segítsen magán.

Elképzelhetjük tehát, hogy mi mindenféle elgondolható módon törekednek is magukon segíteni. „Minden módot meg kell ragadni, hogy valamelyes kártérítési kötelezettség levezethető legyen“ ez volt a jelszó a német jogtudományban és a joggyakorlat terén.

Ha a német jogászságnak ez a törekvése megnyugtató eredményre vezetett volna, akkor magam is azt mondanám, hogy a kérdés további bolygatása fölösleges fáradság. Hiszen modern törvény szerkesztési elv, hogy fölöslegest a törvény ne mondjon ki. Ha azonban a szóban forgó kártérítési kötelezettség a német ptk.-ból ki nem hozható és ha az erre irányuló összes kísérletek sikertelenek maradtak, — akkor nyugodtak lehetünk a felől, hogy ezen a szabályozási módon segíteni kell, — és jobban mondva mindaddig nem lehetünk nyugodtak, amíg a Tervezet jelenlegi álláspontját nem módosítjuk.

Lássuk most már ezeket a megoldási kísérleteket:

a) Staub szerint egy általános, a törvényben ugyan expressis verbis ki nem mondott, mindazonáltal implicite mégis bennerejlő alapelvet kell fölvennünk, amely alapelv abban állana, hogy valamely kötelezettségnek vétkes megszegése kártérítésre kötelez, hacsak a törvény ezt kifejezettnek ki nem zárja. Ezen az alapon kell az egyszeri kártérítési kötelezettséget elismernünk. Ami pedig a már említett további hármas alternatív jogosultságot illeti, (szolgáltatás követelése és kártérítés, teljes kártérítés, visszalépési jog) ezeket a késedelemre nézve fennálló szabályból vont analogia legis útján kell szükségképpen a törvényben kimondottaknak tekintenünk,

b) A másik kísérlet szerint (Goldmann-Lilienthal, Schöller) ha valamennyi pozitív szerződés szegésre nézve a szolgáltatás utólagos lehetetlenné válására kimondott szabályok alkalmazandók.

c) Egy harmadik elmélet a tiltott cselekményekre nézve fennálló jogszabályok alkalmazásával vélt a hitelezőn segíteni (Kipp).

d) Végül aránylag még a legáltalánosabb elfogadásra talált az a theoria, amelynek értelmében az a §. segít, amely kimondja, hogy az adós gondatlanságért és szándékos vétseggért felelős. (Crome).

Ha egyes lényegtelen módosításoktól, valamint nyilvánvaló tévedéseken alapuló, kezdetlegesebb kísérletektől eltekintünk, körülbelül ki is merítettük valamennyi megoldási kísérletet

Ezek legnagyobb részére nézve a kölcsönös kritika elég érthetőn és határozottan nyilatkozott ahhoz, hogy valamenynyinek tévedése és ezáltal tarthatatlansága kimutatva legyen. Mellőzve tehát a már nyilvánosság előtt megjelent érvelések ismétlését, csupán azokra az elméletekre kell kitérnem, amelyeket újabban azóta próbálták-meg új életre kelteni, amióta ezzel a kérdéssel utoljára foglalkoztam.

Az egyik Staubnak érvelése az előbb említett »általános, a törvényben rejlő alapelvvel « Ezt a theoriát legújában egy néhány hete megjelent kis értekezés (*Lesser: Das Rücktrittsrecht bei positiven Vertragsverletzungen*) próbálta meg érvényesíteni. Mellőzve ennek a munkának részletesebb bírálatát, maradjunk csupán ennél a Staub-féle eredeti gondolatnál. Ennek a »világosan ugyan sehol ki nem mondott, mind a mellett az egész ptk.-benvégigvonuló elv“-nek kimagyarázása látszólag egy jól ismert és senki által kétségbe nem vont másik alapelvbe ütközik, amelyet tényleg imputálni szokás a törvénynek. Ezt az általános alapelvet a legpontosabban *Zitelmann* formulázta,

midőn így tanít: Mindazon szabályoknak, a melyek bizonyos cselekményhez kártérítési kötelezettséget fűznek, háttérül szolgál az a szabály, hogy minden cselekmény ment a kártérítéstől, amelyre nézve ezt a törvény kifejezetten ki nem mondja. (Lücken im Recht, Leipzig, 1903. 19 o.) Ezt az elvet mindenki elismeri, hiszen ez is azokhoz a bizonyos jogi sarktételekhez sorolható, amelyekről a jelen felolvasásom elején szóltam és amelyeknek közelebbi bizonyításába nem szokás bocsátkozni. Ha pedig ez így van, akkor a kártérítési kötelezettség statuálását singularitásnak kell tekintenünk, amint erre a szóban forgó vita rendjén igen helyesen utalás is történt. (Lehmann, Archiv für die civ. Praxis, 96. k 85. o.)

Ha pedig ez így áll, akkor nem kételkedhetünk abban, hogy a Staubék részéről fölvetett elburkolt jogszabály *ilyen* érvényesítése ép oly eltévelyedés, mint ha valaki a büntető-törvénykönyv tényálladékait a büntettes rovására extensive értelmezné. Hihető, hogy ez az argumentáció *ily alakban* már nem is fog sokáig kísérteni sem a tudomány, sem a poézis terén.

A másik elmélet, amely azóta is, sőt tetemesen megerősödve, fentartja magát, az a theoria, hogy az adós felelősségére vonatkozó szabály segít. (N 276., T. 1162). Ezzel teljesen egyező az az érvelés, amit a magyar ptk.-et előkészítő-bizottság ellenem felhozott és amely a Főelőadm. VI. 306. o. olvasható: „Ezzel szemben hangsúlyoztatott, hogy az iránt a T. szempontjából nem lehet kétség, hogy a pozitív kötelemszegés felelősséget állapít meg; attól nem kell félteni a jogalkalmazást, hogy az 1162. §-nak oly szűk értelmezést fog adni, hogy „nemteljesítés csakis a negatív magatartás. A gyakorlat és doktrina kétségtelenül fel fogja ismerni, hogy kötelezettségét az sem teljesíti,“ aki abbanhagyásra vállalkozott és mégis cselekszik, vagy aki nem úgy cselekszik, a hogy cselekednie kell, szóval, hogy az 1162. §. első bekezdésének voltaképeni értelme az, hogy minden vétkes kötelemlenes magatartás felelősségbe sodor s így az is a pozitív kötelemszegéshez feltétlenül hozzá fog fűzetni, mert az az érvelés, hogy a „felelős“ csak annyit jelentene, hogy culpát követ el, de nem annyit is, hogy érdekmegtérítésre kötelezi, a „felelősség“ kifejezés helyes értelmével össze nem egyeztethető.“

Bármily tetszetős is ez az argumentáció, mégis tévedésen alapszik. A német ptk. 276. §-a és az ennek fordításaképpen átvett T. 1162 §-a semmi mást nem tartalmaznak, mint a magánjogivétkesség definícióját. Magánjogilag vétkes, tehát felelős az, aki szándékosan vagy hanyagul jár el. A fentidézett argumentáció azonban a következő értelmet tulajdonítja e mondatnak: „a felelősség azt jelenti, hogy kár-

térítést kell fizetni.“ Ha a Tervezet tényleg ezt az értelmet tulajdonítaná a rendelkezésnek, akkor a késedelem jogkövetkezményéül tüzetesen megjelölt kártérítési kötelezettség statuálása érthetetlen tautologia volna, mert hiszen: ha egyszer a késedelem „felelőssé“ teszi az adóst, akkor a kártérítési kötelezettség ebből eo-ipso következne. Tehát ép abból, hogy a T. szükségesnek látja itt külön kimondani és szabályozni a kártérítést, következik, hogy a ptk. tervezetének 1162. §-ában használt a „felelős“ kifejezés nem azonos a „kártérítésre kötelezett“ fogalmával. A szóban forgó § — amint azt a német ptk. 276. §-ra nézve *Siber* kifejtette (*Ihering's Jb.* 50. k. 195. sk. o) — mint igényt szülő rendelkezés „üres váz“, amely „tartalomhoz csupán a kártérítési kötelezettséget előíró speciális rendelkezések hozzájárulásával jut“

Igy a mi esetünkben: külön törvényes intézkedésnek kellene fenforognia a szóban forgó kötelemsértésekre nézve; — ámde épen ez hiányzik!

Ha tehát a Tervezet jelen alakjában törvénynyé válnék, a judikatura e § alapján kártérítési kötelezettséget nem fog levezethetni, mert fell kell majd ismernie, hogy itt más, mint a magánjogi vétkesség definíciója, nem foglaltatik.

A Főelőadmánynak érvelése tehát e § nyilvánvaló félreértésén alapszik. A helyes értelemnek konstataálásával azonban az egész ellenvetés fölött napirendre térhetünk.

Mi tehát az eredmény? Az, hogy az eddig felmerült megoldási kísérletek kudarcot vallottak.

III. E kudarczok oka is kézenfekvő. A kérdésnek egyetlenegy kutatója nem vette észre azt a jelenséget, amelyből e kérdésben ki kell indulni. Ez a jelenség pedig, hogy a törvény egy *hézagával* van dolgunk. Columbus tojásának tünik fel a „felfedezés“ és mégis tény az, hogy egyik *theoria* se méltatta figyelemre; hiszen valamennyi abból indult ki, hogy a törvényben akár kifejezetten, akár elrejtve *ott van a szabály*, amelyre szükségünk van. Pedig — és ez a dolog nyitja — a szabály *nincs* ott, egyszerűen hiányzik; tehát azzal az esettel állunk szemben, amidőn a törvény bizonyos intézményt, bizonyos kérdést *elmulasztott* szabályozni. Ezt igen könnyen beláthatjuk, ha a mi kérdésünket a jogrendszer egészével való összefüggésben és szigorú elvi, elméleti szempontból vizsgáljuk.

A szerződésszegések jelenleg tárgyalt esete az egyéni vétkességből eredő szerződésszegések közé tartozik.

E kategoria alfajai:

1. a késedelem;
2. a szolgáltatás lehetetlensége;

3. a bírói ítélettel szemben való engedetlenség és végül

4. egyéb ténykedés a szerződési kötelezettségek ellen
(v. ö. Arndts, Pand. 85—86. §§. Windscheid II. 327. o.)

A német ptk. által elkövetett hibát a római jog teljesen, kikerülte az által, hogy ez esetek szabályozása nem csupán *casuistica*, hanem egységesen és általánosítva is történt. Mint már említettük, az adós köteles volt az „interesse“ szolgáltatására. Ez a megoldási mód azt eredményezte, hogy a római jog minden esetre nézve elégségesen és kimerítően gondoskodott. Az általános főszabályon kívül természetesen fennállottak az egyes speciális rendelkezések is a szerződésszegések egyes nemeire nézve, de e szabályok tulajdonképpen lényegileg nem voltak egyebek, mint az említett alapelv megfelelő alkalmazásai. (V. ö. közelebről *Windscheid*, II. 132. o.)

A német ptk. ellenben (hasonlóan a mi T.-ünk) e szabályzási módtól eltért.

A német törvény nem elégszik meg az egyszerű kártérítési kötelezettség statuálásával, hanem tovább megy és különösen a kétoldalú szerződések esetében a hitelező javára további jogokat létesít, melyek szerint ez követelhet

α) az eddigi kötelezettség helyett kártérítést;

β) a szolgáltatást, a mennyiben még lehetséges, és ezen felül kártérítést (*Verzugsschaden*, etc.) és végül

γ) visszaléphet (a n. ptk. 346. §-ával megfelelő alkalmazása).

Ezek a különös szabályok azonban csak a fent felsorolt 1—3 esetekre nézve mondattak ki. A 4-ről megfélekedtek. De kimaradt ezenfelül az általános szabály is. Így történt, hogy a pozitív szerződésszegések szabályozatlanul maradtak.

Nyilvánvaló tehát, hogy hézaggal van dolgunk. Ezt azok után, amit e kérdésben eddig már elmondottunk, tagadni nem lehet.

Mi tehát ilyen esetben, de lege lata a feladat? Alkalmazni kell azokat az ismert és a tudomány részéről régóta kifejített szabályokat, amelyekkel a valódi hézagok esetén operálni szokás. Ennek mint tisztán a német jogi gyakorlatot és tudományt érdeklő kérdésnek kifejtése természetesen nem tartozik e felolvasás keretébe, miért is idevágó nézetem részletes kidolgozását más alkalomra és helyre kell fentartanom.

A mi célunk szempontjából éppen elég ennek a *valódi hézagnak* megállapítása. Mihelyt ezt elismertük — eldöntöttük az eddig bírált szabályozási mód sorsát is. A leendő törvénybe öntudatosan hézagot beleplántálni nem szokás, már pedig ez volna a T. jelenlegi álláspontjának fentartása. Ez ellen tiltakoznunk kell; a német kodifikáció kárán tanulhatunk és ha

már önállóan nem merünk egyes, a német tudományban elfogadott tételek bírálataba bocsátkozni, legalább kerüljünk el oly ballépéseket, amelyekre ők már rájöttek!

Ezzel a megnyitási ünnepély véget ért.

* * *

A tanári karra vonatkozólag említendő, hogy:

1. Az üresedésben lévő m. közigazgatási jog és statisztika tanszékére a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Dr. *Sigmond Ándor* főispáni titkárt nevezte ki 1906. évi augusztus hó 25-én 59430 sz. a. kelt rendeletével, egyelőre ny. rk. tanárrá.

2. Az üresedésben lévő egyházjogi és m. alkotmány és jogtörténeti tanszékét a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1906. évi július 7-én 47691 sz. a. kelt rendelete értelmében helyettesítés útján kellett ellátni, miért is a tek. Tanári Kar 1906. évi szeptember 1-én tartott I. rk. értekezletében az egyházi jog helyettesítésével Dr. *Bozóky Alajos* igazgatót, a magyar alkotmány és jogtörténet helyettesítésével pedig Dr. *Ágoston Péter* ny. r. tanárt bizta meg, mit a miniszter úr helyeslőleg tudomásul vett.

3. Ugyanerre a tanszékre a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1907. évi február 6-án 3568. sz. a. kelt rendeletével Dr. *Notter Antalt* nevezte ki, egyelőre ny. rk. tanárrá.

4. Az államszámviteltan és a legújabb kor történetének előadására vonatkozólag a tek. Tanári Kar 1906. évi december 18-án tartott VIII. r. értekezletében akként intézkedett, hogy előbbi tantárgyat Dr. *Mártonfy Marcell* ny. r. tanár, az utóbbit Dr. *Sigmond Andor* ny. rk. tanár fogja előadni, mihez a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr is 1907. évi január 28-án 115670—1906. sz. a. kelt rendeletével hozzájárult, de csak az 1906—7. tanév II. felére való szorítkozással.

5. A mindeddig még be nem töltött I. fizetési fokozat véglegesítése tárgyában a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr az 1906. év II. felére engedélyezett személyi pótléokra Dr. *Bozóky Alajos* igazgatónak előleg fejében az 1906. évi december 1-én 106491. sz. a. kelt rendeletével 400, Dr. *Molnár Imre* és Dr. *Hoványi Gyula* ny. r. tanároknak az 1906. évi decz. 1. 106506 és 16498. sz. a. kelt rendeleteivel 300—300 koronát utalványozott, még pedig egy-egy harmadnak szolgálati díjként levonása mellett.

6. Dr. *Károly József Irén* mtanárnak a kolozsvári t. egyetemen az elektromos sugárzás kísérleti tanából szerzett egye-

temi mtanári képesítését a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 1907. évi január 4-én 116624—1906 sz. a. kelt rendeletével jóváhagyólag tudomásul vette s őt ebben a minőségben megerősítette.

7. Dr. *Kiss Géza*, a politika, a magyar közjog s a jog- s államtudományokba való bevezetés ny. rk. tanárának a kolozsvári t. egyetemen a római jogból történt magántanári képesítését a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 1907. évi május hó 23-án 46835 sz. a. kelt rendeletével jóváhagyólag tudomásul vette s őt ebben a minőségben megerősítette.

HÍV. KÖZLÖNY 1907. ÉVI 9. SZ.

A m. tanulmányi alapból fenntartott jogakadémiák igazgatóinak és tanárainak 1906. évi december hó 31-én lezárt rangsorozata.

Rang- szám	N É V	J E L E N L E G I				fizetés korona	lakpénz korona	Állomáshely
		állomásra kineveztetett			minőség			
		év	hónap	nap				
IV. fizetési osztály.								
1	Bozóky Alajos dr.	1893	junius	17	igazgató	7.00	1120	Nagyvárad
2	Fésüs György dr.	1899	augusztus	10	"	7200	1120	Pozsony
VII. fizetési osztály.								
1	Molnár Imre dr.	1893	márczius	31	r. tanár	5400	840	Nagyvárad
2	Wertheimer Ede dr.	1893	"	31	"	5400	840	Pozsony
3	Hoványi Gyula dr.	1893	"	31	"	5400	340	Nagyvárad
4	ifj. Vutkovics Sándor dr.	1897	október	23	"	5400	840	Pozsony
5	Mandello Gyula dr.	1900	junius	26	"	5400	840	"
6	Falcsik Dezső dr.	1900	"	26	"	5400	840	"
7	Oberschall Pál dr.	1901	szeptember	17	"	5400	840	"
8	Kovács Ferencz dr.	1903	julius	1	"	4800	840	"
9	Pázmány Zoltan dr.	1903	november	28	"	4800	840	"
10	Ágoston Péter dr.	1904	április	15	"	4800	840	Nagyvárad
11	Mártonffy Marcell dr.	1905	junius	29	"	4800	840	"
12	Pauler Ákos dr.	1905	december	7	"	4800	840	Pozsony
13	Hodinka Antal dr.	1906	november	3	"	4800	840	"
VIII. fizetési osztály.								
1	ifj. Katona Mór dr.	1905	márczius	15	rk. tanár	3600	700	"
2	Kiss Géza dr.	1905	december	24	"	3600	700	Nagyvárad
3	Sigmond Andor dr.	1906	augusztus	25	"	3600	700	"

Tanári Karunk az 1906. évi október 16-án tartott IV. r. értekezletében hozzájárult ugyan a pozsonyi kir. jogakadémiának, véleményezés végett velünk is közlött, azo. i javaslatához, hogy államvizsgálatoknál két tantárgyból is lehessen a jelöltet felfüggeszteni, de ellenezte azt a javaslatot, mely szerint a büntetőjog és eljárás az államtudományi államvizsgálat tárgyai közé is felvétessék, a mire csak az új vizsgálati szabályzatban lehetne módot keresni, miután a jelenlegi államtudományi államvizsgálat tárgyainak a száma amúgy is elég nagy.

Ellenben hozzájárult ugyanakkor a Tanári Kar az egri érseki joglyceum azon javaslatához, mely szerint az első félév végével absolutoriumot nyerő IV. éves joghallgatók már 3 héttel előbb államvizsgálatra bocsáttassanak. Azonban a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi április hó 12-én 27035. sz. a. kelt leiratában kijelentette, hogy a joghallgatók az 1883. évi augusztus 20-án kelt legfelsőbb elhatározással jóváhagyott vizsgálati szabályzat 20. és 33. §§-ai értelmében a végbizonyítvány kiadása előtt államvizsgálatra nem bocsáthatók.

Tartózkodó álláspontot foglaltunk el a pozsonyi kir. jogakadémia ama memorandumával szemben, mely a kötelező jogi doktorátus kiterjesztését látta abban a kontemplált intézkedésben, mely szerint a joggyakornokok csak a doktori oklevél bemutatása esetén részesíttetnének a magasabb segélydíjban.

1907. január 1-től a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a hetestartási átalányt évi 480 koronára emelte, sőt már 1906. szeptember - december hónapokra ugyane célra 60 korona pótiéket utalványozott.

* * *

Az idén sem mulasztott el akadémiánk egyetlen alkalmat sem, hogy hazafias és valláserkölcsös érzületének kifejezése által a nemes példaadás kötelességének megfeleljen.

Testületileg megjelent a Kar:

1906. aug. 18-án, mint Ő cs. és apostoli kir. Felsége legmagasabb születése napján a helybeli I. sz. székesegyházban nagy fénynyel megtartott Te Deumon.

1906. aug. 20-án, mint Szt. István első apostoli királyunk emlékének évforduló napján u. o. tartott isteni tiszteleten.

1906. szept. 15-én a biharmegyei gazdasági kiállítás megnyitó ünnepélyén.

1906. évi okt. 4-én, mint Ő császári és apostoli kir. Felsége legmagasabb nevenapján a helybeli I. sz. székesegyházban tartott Te Deumon.

1906. okt. 6-án az aradi vértanukért a Szent László

templomban tartott Requiemem s az ugyanaz nap d. u. 5 órakor az akadémiai ifjuság által a díszteremben rendezett emlékünnepevény.

1906. nov. 19-én az akadémiai ifjussággal együtt néhai Erzsébet királyasszonyunkért a prémontrei templomban tartott Requiemem.

1906. nov. 24-én a biharmegyei közkórház fennállásának 100 éves jubileumán

1906. nov. 25-én a várad-olaszii plébános főtisztelendő Imrik Zoltán beiktatási ünnepevényén és a kereskedelmi csarnokban a létesítendő Mensa Academica javára rendezett matinén.

1907. márcz. 15-én a Szacsvay-szobor leleplezési ünnepevényén.

1907. ápr. 11-én a 48-iki törvények szentesítésének évfordulóján a helybeli székesegyházban tartott Te Deumon.

1907. máj. 30 án az Úrnapi ünnepevényes isteni tiszteleten és körmenetben.

1907. jun. 8-án Ő császári és apostoli kir. Felsege megkoronáztatása 40. évfordulója alkalmából a helybeli I. sz. székesegyházban tartott Te Deumon.

Részt vettünk a Szigligeti Társaság által dísztermünkben rendezett matinén, 1906. decz. 16., 1907. febr. 17-én és márcz. 24-én, valamint a kath. lyceum 1907. febr. 21., márcz. 7. és 21. tartott előadásán.

* * *

Rákóczi-ünnepevény.

1906. okt. 18-án a következő miniszteri leirat érkezett az igazgatóhoz :

A magy. kir. vallás és közoktatásügyi minisztertől.
3846. eln. szám.

Halhatatlan emlékü II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társai hamvainak hazahozatala napját az iskolákra nézve is ünneppé emelni, Rákóczi elévülhetetlen hazafiui érdemeinek a tanuló ifjuság előtt leendő megismertetésére felhasználni és ezzel nemzetünk egyik legnagyobb és legdicsebb alakjának emléke iránt minden hazafi által érzett kegyeletet és tiszteletet a nemzet tanuló ifjúságának fogékony lelkébe ojtani és maradandóvá tenni óhajtom.

Felhivom Nagyságodat, utasítsa a rendelkezése alá tartozó iskolák igazgatóit, illetőleg tanítóit, hogy a vezetésükre bízott intézetekben, illetőleg elemi iskolákban az általam jelzett értelemben, ifjúsági ünnepevényeket rendezzenek.

Az ünnepélyen, melynek neve „Rákóczi ünnepély“ legyen, az ifjuság előtt részletesen ismertessék és méltassák II. Rákóczi Ferencz érdemeit, egyszersmind az ifjuságot nemzetünk nagyjai iránti kegyeletre buzdítani és ekként hazafias érzelmeikben erősíteni törekedjenek.

Az ünnepély a főváros területén levő iskolákban, azon a napon tartandó, mely napon a főváros fogja kegyeletét leróni. A vidéki intézeteknél, illetőleg iskoláknál pedig az ünnepély napja, a Kassán megtartandó nemzeti ünnep napjára teendő.

A Rákóczi-ünnepély napján a tanítás az összes iskolában szünetel.

Budapest, 1906. évi október hó 16.

Apponyi.

Akadémiánk okt. 29-én tartotta meg az ünnepélyt saját dísztermében. Előzőleg megjelentünk a I. sz. székesegyházban tartott Requiemben.

Legelőször dr. *Bozóky* Alajos igazgató a következő megnyitó beszédet intézte a jelenvolt ifjusághoz és előkelő vendégekhez:

Ragyogó betűkkel jegyzi fel majdan Klio sokat hányatott édes magyar hazánk viszontagsággal teljes történelmének lapjaira nagy fejedelmünk II. Rákóczi Ferencznek és bujdosó társainak két százados száműzetésből való dicsőséges visszaterését, hogy ezentúl drága szülőföldjünkben pihenjenek

Apotheozisnak mondanám ezen dicsőséges visszatérést, ha nem sérteném evvel a kifejezéssel a mi hőszűnknek keresztény érületét, melyet, amíg élt, szünet nélkül tanusított. De a nemzet határtalan ujjongására e ritka történelmi esemény fölött alig talállok nyelvünkben szót, mely azt híven visszaadhatná. Mert igazán tüneményes idők varázsa szállja meg minden magyar ember szívét, ha visszagondol arra, hogy ki és mi volt nekünk Rákóczi fejedelem! Nem tehetünk róla, hogy a hazaszeretet, nemzeti szabadságunk megóvásának vágya oly mélyen bele van vésve szívünkbe, hogy semmiféle emberi hatalom azt onnan ki nem tépheti, Rákóczi pedig ennek a mi magyar hazafiságunknak egyik legragyogóbb példája, a magyarság valóságos inkarnációja, mindnyájunknak eszményképe, egy fogalom, mely minden magyarnak szívét megdobbantja és a benne szunnyadó lelkesedés lángját magasra lobbantja.

Századokon át, fájdalom! a kormányhatalom kezeli a magyarnak ezt a vérévé vált hazafias érületét bűnnek tartották, melyet mindenkép kiirtani törekedtek, holott ép ellenkezőleg, mert ebben rejlik ereje, ebben kellett volna a nemzet

legjelesebb erényét fölismerni és őt elsősorban ép ennek az ébren tartására és ápolására szüntelenül büzdítani. Ezen végzetes tévedés volt forrása a mérhetetlen sok elnyomásnak, szenvedésnek és vérontásnak, mely a nemzet ősi erejét egyre fogyasztotta, ahelyett, hogy azt áldásos munkára és a magyar haza fölvirágoztatására és folytonos gyarapítására lett volna módjában fölhasználnia a nemzetnek.

Azonban a Gondviselés így rendelte, mert csakis a szívós ellentállásban aczélosodott meg a nemzeti jellem, mely a reá kényszerített hosszú küzdelmekben végre is győzedelmeskedett, úgy, hogy Istennek legyen hála — „ma már megtellett az annyi vérrrel áztatott magyar föld biztos szabadsággal, hogy a kurucz fejedelem immár nyugodtan pihenhet benne; megvilágosult, fölmagasztosult a haza minden gyermekének értelme, hogy a bujdosók ősi és hősi erényeit első sorban pedig II. Rákóczi Ferencznek törhetetlen keresztény hitét, melyről örök emlékü tanuvallomást tett,* megbecsülni és a jövő nemzedékek számára például oda állítani tudja és akarja.“**

Alkotmányunk helyreállítása óta a nemzet szünet nélkül követelte és sürgette a bujdosók hamvainak hazahozatalát és az ő emléküket megbélyegző szégyentörvénynek (1715: 49. t. cz) eltörlését. Azonban rengeteg nehézségbe került, míg beigazolnunk sikerült, hogy II. Rákóczi Ferencz fejedelem és bujdosó társai nem voltak sem lázadók, sem hazaárulók, hanem ép ellenkezőleg a magyar alkotmányos szabadság érintetlen fentartásáért küzdött hősök és önzetlen hazafiak, akik nem megvetést és száműzést, hanem megvesztegethetetlen hősi jellemükért magasztalást és közelismerést érdemeltek. Hisz' maga Rákóczi czáfolta meg legfényesebben az ellene világgá szórt rágalmak hamis voltát. Ugyanis emlékiratai elején írja: „Nem félek őszintén kinyilatkoztatni Előtted, óh örök Igazság! hogy egyedül a szabadság szeretete és a vágy, hazámat az idegen járom alól felmenteni, volt célja minden tetteimnek. Nem vezérlett bosszúvágy, nem a koronára vagy fejedelemségre törekvő nagyravágás,** sem uralkodási ösztön, hanem egyedül ama hivságos dicsőség, eleget tenni hazám iránti kötelességeimnek.

És végrendeletében is hangsúlyozza, hogy „ki volt téve leggyűlöletesebb üldöztetéseknek és a legiszonyubb *rágalmak-*

*) Vallomásaiban, Emlékirataiban és Végrendeletében.

**) Széchenyi Miklós gróf győri püspöknek pástortelvére a bujdosók hamvainak hazaérkezése alkalmából.

***) Amidőn a két izben felajánlott lengyel koronát visszautasította

nak, kizáratott a keresztény fejedelmek birodalmából és annyi év óta a törökök kenyerére szorult“, de abbéli reményét is kifejezte, hogy ha erdélyi fejedelemségének békés birtokába jut, oly befolyást nyerend a magyar király udvarában, hogy a háborúnak egyik főokát, a vallási villongásokat is a királlyal egyetértve, békés és szelid eszközökkel elintézhetni remélte.*

E közvetlen bizonyítékok daczára századokon át maradt fön a legsajnosabb félreértés, melyet csak napjainkban sikerült végkép eloszlatnunk. Immár nem bűn a kegyelet Rákóczi Ferencz emléke iránt, most már koronás királyunk sem tartja többé a mi legnagyobb szabadsághősünket sem lázadónak, sem hazaárulónak, sőt egyenesen kijelentette: „Akarom, hogy Rákóczi és övéi, kik nem ismertek semmi előbbre valót a hazaszeretelnél, mindenkorra magyar földben nyugodjanak. Legyen áldott emlékök!“ Ezek a királyi szavak nemcsak az egész magyar nemzet osztatlan lelkesedését keltették fel, hanem hazánkon kívül is a művelt külföldön mindenütt méltó elismerést és bámulatot arattak. Ezzel a fejedelmi tényével ismét megmutatta Ő Felsége I. Ferencz József apostoli királyunk, hogy nemcsak el nem zárkozik magyar nemzetének hű kívánságai elől, hanem meg is becsüli, a melyben Szt. István koronájával történt megkoronáztatásakor választott jelmondata szerint bizalmát helyezte, az ősi erényt.

Az a tudat, hogy a király egyútt érez hű magyar nemzetével, egy új korszak küszöbére vezetett bennünket a szabadsághősöket visszahívó királyi szavak oly jelentős momentumot képeznek, mely újabb megbecsülhetetlen záloga ősi alkotmányunk érinthetlenségének.

Amelyről azelőtt századokon át csak keseregtünk, hogy megnehezült, ezentúl - így akarjuk remélni — megkönnyebbül a csillagok járása fölöttünk! Amilyen nagy volt a mi bánatunk a fölött, hogy nemzeti függetlenségünk kivívására, helyesebben mondva visszaállítására irányuló törekvéseinket mindig csak félreértették, ép oly kimondhatatlan ami örömünk most, hogy elérkezett valahára az a régesrég óhajtott pillanat, amidőn azt a sajnos félreértést tartózkodás nélkül beismerik. Az első nagy lépés tehát, mely az elhatározást mindig meg szokta előzni, meg van téve még pedig oly kétségtelen módon, hogy azt meg nem történtnek tekinteni teljes lehetetlen. A bizalom, a szeretet, a ragaszkodás, az önfeláldozás készsége koronás királyunk iránt ezzel a magasztos

* II. Rákóczi Ferencz fejedelem Emlékiratai a magyar háboruról 1703—1711. közli Thaly Kálmán, 5. kiadás Pest, 1872. 20. 310. 18. lapokon..

ténynyel a magyar nemzetben véghetetlenül megerősödött és fokozódott, a legmagasabb trón oszlopai hihetetlenül megszilárdultak, a nemzet jövő kilátásai egyszerre a legbiztatóbbakká lettek.

És ilyen auspicziumok között töröltük el és küszöböltük ki mindenek előtt törvénykönyvünkől azt a szégyentörvényt, mely legnagyobb nemzeti hősünket és „övéit“ a hazából száműzte vala, hogy mire a drága hamvak az ország határához érkeznek, semmi se akadályozza visszatérésüket. Azután igazi fejedelmet megillető pompával hoztuk haza őket, hogy amelyért életökben oly férfiasan küzdöttek és megszenvedtek, az édes szülőföldben pihenhessenek holtuk után. Összes főpapjaink megható pásztorlevelei, melyekben egymással vetekedve magasztalják a hősök erényeit és példájuk követésére buzdítják a nemzetet, a harangok ércnyelvének azonos órában megszólalása, a Mindenhatóhoz felszálló millió meg millió hálaima, a koporsónak az ország széléről a végső nyugvóhelyig való impozáns kísérete, a koszoruknak rengetek tömege, a hegyek ormain kigyulladt örömtűzek, az éj sötétébe világító ezer meg ezer fáklya fénye, a mindenütt lengő beláthatatlan zászlóerdő, a tarackok ünnepi dörgése, az országszerte megtartott hazafias emlékünnepeken elhangzott lelkesítő beszédek — mind feledhetetlenül teszik a ritka történelmi eseményt, tanubizonyosságául annak, hogy örök hálával viseltetünk nagyjaink iránt és kiolthatatlanul zárjuk be a szivünkbe emléküket. Mert miként az Úr megparancsolta a gyermekeknek, hogy tiszteljék apjukat, anyjukat, hogy hosszú életük lehessenek a földön, azonképen a nemzetek közül is csak azok a nemzetek remélhetnek hosszú életet, melyek hőseiket, nagyjaikat tisztelik.

Most, midőn a király és nemzet szive egy dobbanásba olvad össze, ujólag elénk tárul ama történelmi tanulság, hogy nemzetünk fenmaradása egyedül a már letűnt ezredév által szentesített ősi hagyományainkhoz való rendíthetetlen ragaszkodásunkon fordul meg. Őseinktől tanultuk hogy a hazaszeretet evezőlapát, a királyhűség pedig az élet hajójának horgonya. *Előbbre* csak önfeláldozó *hazaszeretet* viszi a nemzetet és ehhez mintát Rákócziól veszünk; a belső, haladást késleltető, megrázkodtatások ellen csak a *királyhűség* védi a hazát, ezt a királyhűséget pedig felséges urunk nagylelkű fejedelmi tényeivél gyulasztja fel bennünk. *Vallásos* lelkek honszeretete megtermi mind a kettőt, míg a vallástalanság megfojtja az egyiket s az önzés rongyaiba öltözteti a másikat.*

* Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök pásztorleveléből.

Ne is feledkezzünk meg soha Istenünkről, kit mi amugy is a magyarok Istenének szoktunk nevezni, mert félreismerhetetlenül örködött fölöttünk. II. Rákóczi, ki Máriáslobogókkal indult a harciba, ebben is követendő példát mutatott nekünk, sőt a történelem azt is feljegyezte, hogy ő volt az első, ki az állandó hadseregben rendes tábori lelkészeket alkalmazott, mert még a csatamezőkön sem akarta megfosztani kuruczait a vallás vigasztalásaitól és minden lépésnél az Isten irgalmáért, segítségéért és áldásáért könyörgött!

Ezek az érzelmek és gondolatok ösztökéltek bennünket a jelen ünnepélyünk rendezésére, melyet ezennel szívem egész melegével, hazafiui örömmel megnyitok.

Az igazgató beszédjét egy melodráma követte: „Czinka Panna“ című költeményt szavalta *Dallos Ferencz* I. éves joghallgató s hegedűn kísérte *Pescariu Jenő* szintén I. éves joghallgató. A szemlátomást kellemes hatást keltett melodramát követte *Török István* III. éves joghallgató ünnepi beszéde, majd Bihari kesergője, melyet hegedűn előadott *Mezei Zsigmond* III. éves joghallgató, kit zongorán kísért *Várszeghy Lajos* III. éves joghallgató; az igazán művésziesen eljátszott hegedürészt a közönség lelkes tapsokkal jutalmazta, melyből a méltó zongorakísérőnek is kijutott a maga része. Erre következett *Katona Sándor* IV. éves joghallgatónak tüzes szavalata: Rodostó, mely az egész közönséget magával ragadta. Végül az ifjúság zenekara kurucznotákat adott elő, melyekkel a szépen sikerült emlék befelyeztetett.

A Rákóczi ünnepély kiegészítésekepen álljon itt a Tanári Karnak Thaly Kálmánhoz intézett üdvözlő irata és Thaly Kálmánnak erre küldött válasza.

A karnak üdvözlő irata a következő volt:

Méltóságos Ur!

A nagyváradi kir. jogakadémia Tanári Kara a f. é. nov. 12-én saját elnökletem alatt tartott rendes havi értekezletében indítványomra közlekedéssel elhatározta, hogy, amit ezennel tényleg meg is teszek, Méltóságodat abból az alkalomból, hogy II. Rákóczi Ferencz fejedelem és bujdosó társainak hamvai immár a haza szent földjében pihennek, a legmelegebben üdvözlí és az évtizedeken át páratlan kitartással és hazafiui buzgalommal folytatott fáradozásának az egész nemzet által osztatlan örömmel és megnyugvással fogadott sikerében, mely-

ben Méltóságod méltán egyik legfőbb életfeladatának megoldását láthatja, őszinte szívből szerencsét kíván.

Fogadja méltóságod kiváló tiszteletünk nyilvánítását.

Kelt Nagyváradon, 1906. nov. 12.

a kar nevében:

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

Thaly Kálmán válasza pedig ekkép hangzott:

Nagyságos

Dr. Bozóky Alajos Úrnak,
kir. tanácsos, jogakad. igazgató

Nagyváradon.

Nagyságos Igazgató Úr!

Folyó hó 12-én tartott kari értekezleten 400. sz. alatt kelt és hozzám intézett nagybecsű üdvözlő iratát örömmel olvastam. Fogadja érte legmelegebb köszönetemet.

Midőn arra kérem, méltóztatnék ezen forró köszönetemet a Nagyságos Tanári Karnak is tolmácsolni, maradok Nagyságodnak legőszintébb tisztelettel

Budapest, 1906. november hó 18-án

kész híve

Dr. Thaly Kálmán,
orsz. képviselő, orsz. biz. elnök.

* * *

Koronázási jubileumi ünnep.

1907 május 30-án a következő miniszteri leirat, érkezett az igazgatóhoz:

A magy. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
1776—1907. eln. szám.

A f. é. jun hó 8-án ünnepli az Ő cs. és apostoli kir. Felsője magyar királylyá koronáztatásának 40 éves évfordulóját.

Ezen országos ünnepség alkalmából a koronás király iránti hűség és ragaszkodás külső nyilvánítása a tanuló ifjuság részéről legmegfelelőbbben hálaadó isteni tisztelet tartása s ezzel kapcsolatosan iskolai ünnepség rendezése által történhetik.

E célra a f. évi jun. hó 8-án az összes hazai oktatási intézetekben engedélyezett szünet használható fel

Egyúttal Nagyságod feladatává teszem, hogy ezen nevezetes ünnepen, a fenhatósága alá tartozó intézetben méltó iskolai ünnepség rendezése iránt a saját hatáskörében intézkedjék.

Budapest, 1907. évi május hó 25.

Apponyi.

Akadémiánk a fentebbiekhez képest részt vett a f. évi június hó 8-án a helybeli I. sz. székesegyházban tartott ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten, melynek végeztével saját disztermében tartott a ritka alkalomnak megfelelő jubileumi ünnepélyt.

Az előkelő közönség sorában megjelentek dr. *Fetser* Antal felszentelt püspök, *Széchenyi* Jenő, dr. *Karsch* Lollion, dr. *Karácsonyi* János kanonokok, *Urbán* Adolf kir. kuriai bíró, *Bócz* Géza, *Harmathy* Károly és *Imrik* Péter kir. táblai bírák, *Halász* Gyula theologiai tanár, *Géczy* Imre ny. püspökségi uradalmi igazgató, dr. *Wallner* Ödön megyei főügyész, *Nagy* Márton főszolgabíró, dr. *Gyöngyössy* István ügyvéd és mások.

Először dr. *Bozóky* Alajos igazgató a következő megnyitó beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt Vendégeink!

Szeretett Akadémiai Ifjúság!

Ünnepet ülünk!

Ma a Kárpátoktól az Adriáig a magyar nemzet milliói a Mindenhatóhoz intézett egyetlen fohászbán egyesülnek: tartsa meg továbbra is szeretve szeretett királyunk drága életét! Felbuzdulásunknak alkalmi oka, hogy immár negyven év óta viseli *Első Ferencz József* apostoli királyunk ő Felsége Szent-István koronáját. A midőn a nemzet megkoronázta, fentartás nélkül hangoztatta, hogy rendületlenül bizik az ősi erényben, az azóta letűnt négy évtized beigazolta, hogy a nemzet a bizalmat bizalommal viszonzta. Ő Felségének dicső uralkodása nemcsak záróköve a nemzet és fejedelme között sok századon át fönforgott sajnos félreértéseknek, hanem egyszersmind kiinduló pontja és biztosítéka az ezentúl iránytűként szolgálendő egyetértésnek és békés fejlődésnek. Hát hogy ne ünnepelnők meg lelkesedéssel a negyvenedik évfordulóját annak a napnak, amely oly régóta táplált reményeinket valóra váltotta! Még azoknak is, akik más nézetten vannak és azt mondogatják, hogy most sem értük el mindazt, ami állami függetlenségünkhez tartozik, be kell ismerniök, hogy a szomorú mohácsi vész óta nem volt egyetlen királyunk sem, aki annyira férközött volna a magyar nemzet szívéhez,

mint mostani Fejedelmünk, egy sem, ki annyira iparkodott volna a magyar nemzetet megérteni, aspirációit kellően méltányolni és honorálni, jó tulajdonságainak érvényesülését előmozdítani, a fejlődésének útjában lévő akadályokat elhárítani, szóval nemzeti jellegét fentartani és a megsemmisüléstől megóvni. Míg annak előtte Magyarországról a külföld tudomást sem vett, addig ma tényezőnek van elismerve az európai államok koncertjében, az utolsó negyven év óta tett haladásunk pedig világszerte méltánylásban részesül. Míg annak előtte teljesen magunkra voltunk hagyatva, addig ma a király is, mint törvényeink legfőbb őre, istápolja törekvéseinket. A kötelesség teljesítésében pedig a király jár elő ragyogó példaképpen. Avagy nem tapasztaltuk-e csak legutóbb is, hogy éppen Ő Felsége ellentállása hiúsította meg a mi alkotmányos szabadságunk ellen intézett galád merényletet és adta vissza felzaklatott hazánknak a nyugalmat. Olyan fenkölt fejedelmi gondolkozásról s olyan megingathatatlan alkotmányos érzületről tanuskodó fényes példa ez, melynek páriját még a tulajdon történelmünkben is alig találjuk. S ha csak egy pillanatra eszünkbe jutnak az elmúlt századok viharai, lehetetlen, hogy hálát ne adjunk az isteni Gondviselésnek ezért az egész nemzetet annyira boldogító szerencsés fordulatért, lehetetlen, hogy megkettőztetett erővel ne igyekezzünk nemzeti létünket megszilárdítani s magyar hazánkat nemzeti irányban kiépíteni.

Sajátságos egy teremtménye az úr Istennek a magyar ember! Mi mindent magyar szempontból szeretünk nézni, mérlegelni és megítélni; boldognak a magyart csak úgy tudjuk elképzelni, ha a magyar föld táplálja őt; ha magyar levegőt szív; ha királya magyar, ha kormánya, törvényhozása magyar; ha vele mint magyarral bánnak; ha magyar szellemet lehellő intézmények veszik őt körül, sőt még a hozzánk ide szakadt idegentől is jól esik látnunk, ha a magyarhoz hasonlít, és idővel magyar szokásokat követ, magyar gondolkozást szív magába és versenyt lelkesedik velünk mindenért a mi magyar. Eleget mosolyognak mi rajtuk ezért a határtalan rajongásunkért, de a hazaszeretletben soha sem lehetünk eléggé chauvinisták, hiszen amugy sem ártunk vele senkinek. Bárcsak a haza minden polgárát lelkesitené ez a magyar chauvinizmus, hiszen nem szorul bizonyításra, hogy mindnyájan egyforma jogokat élvezünk, egyforma terheket viselünk s ekkép sem nem jogosulatlan, sem nem indokolatlan az az óhaj, hogy hazaszeretletünk is egyforma legyen. Szülőhazánk iránt való közös szeretetünk nem fogja tűrni, hogy közöttünk felülkerekedjék az az új irány, mely feledtetni óhajtaná velünk magyar voltunkat, a magyar alkotmányos életünkhez és sza-

badságunkhoz való ragaszkodásunkat és nyilván csakis félreértett humanismusból akar halomra dönteni, ha tehetné, ezredéves multunkat.

Kulturális szempontból sem veszít senki, ha mint magyar állampolgár érvényesíti a vele született emberi jogait. Hiszen Magyarország soha sem zárkózott el az általános emberi művelődés követelményei elől. Történetileg be van bizonyítva, s ha a tatár török invázió el nem seperte volna, kézzelfogható emlékek is igazolnák, miként az ezen nagy nemzeti csapástól kevésbé érintett vidékeken most is látjuk, hogy a mi kulturánk a középkorban sem maradt el a művelt nyugati népek kulturájától, ma pedig éppenséggel nincs mit szégyenkeznünk a külföld előtt. Csak egyet nem tévesztettünk el soha szemünk előtt: féltékenyen örködtünk mindig nemzetünk fennmaradása fölött, hárhonnan jött akár nyílt, akár alattomos törekvéssel legott birokra keltünk, ha azt tapasztaltuk, hogy bennünket idegen nemzetbe beolvasztani, nemzeti jellegünket megsemmisíteni, idegen aspirációkat reánk erőszakolni próbáltak.

Őseink nem idegen érdekekért ontották véréket, hanem a magyar nemzet érdekeiért, ezt a hazát, melyet az isteni gondviselés is nekünk szánt, mint magyar hazát szerezték és bocsátották át örökségképen reánk, késő unokáinkra. Ettől az igazságtól mi egy tapodtat sem térhetünk el, mert a mely perczben megtudnánk erről feledkezni, önmagunk pecsételők meg gyászos sorsunkat. Megmondották ezt és saját példájukkal tanusították is számtalanszor nemzetünk nagy fiai, tehát ne is kísértse meg senki sem, hogy minket erről az útról letérítsen, mert magyar embernek nem lehet más meggyőződése annál, hogy ez az egyedüli helyes út, a melyen haladnunk kell, hogy a magyar nemzet továbbra is időtlen időkig fennmaradjon, de nem csak fennmaradjon, hanem viruljon is és elérje mind azt, a mit egy élet- és fejlődésképes nemzet elérhet s a minek becsületes küzdelemben való kivívásáért a világtörténelem ítélőszéke előtt bátran elvállalhatja a felelőséget.

Dynasztikus érzülete s törvénytisztelete tekintetében a világ egyetlen nemzete sem múlja fölül a magyart, boldogulni csak koronás királyunkkal együtt és általa akarunk, hiszen ő benne látjuk a legelső magyar embert; bármely nemzeti ünnepünk alkalmával őt illeti első gondolatunk; nemzeti gyászunkból is ő veszi ki legelső részét; ha alkotmányos életünk egét komor fellegek borítják, ő benne helyezük mint békeszerzőbe minden reményünket. Hűségünk, ragaszkodásunk és szeretetünk nem ismeretlen ő előtte, számtalan

fejedelmi nyilatkozataiban kijelentette, hogy jól eső megalé-
gedéssel fogadta azoknak bizonyítékait. Ám fogadja most is
abból a ritka alkalomból, hogy az isteni Gondviselés kegyel-
méből az ő felkent homlokát immár negyven év óta övedzi
a magyar szent korona, mely közjogunk értelmében összekötő
kapcsa magyar hazánk összes polgárainak, több mint kilencz-
százados gyökere jogainknak s az ezekkel járó köteleessé-
geinknek.

Első Ferencz József apostoli királyunk Ő Felsége sokáig
Éljen! Éljen! Éljen!

* * *

Ezután Dr. Kiss Géza, a közjog tanára, a koronázás köz-
jogi jelentőségét fejtegette.

Mélyen tisztelt Közönség!

Nehéz szerepre, sőt mondhatnám megvalósíthatatlan
feladat elvégzésére vállalkoznék az, aki manapság a koroná-
zás jelentőségéről a magyar közjog szempontjából ujat akarna
mondani. Hiszen alig van kérdése közjogunknak, amely ezzel
a témával, akár fontosságra, akár a rávonatkozó tudományos
fejtegetések mennyiségére nézve vetekedhetnék. És ez igen
természetes is: a Szent korona elméletében és a koronázás
jogi jelentőségében a mi egész ezredéves alkotmányunk meg-
világítást nyer; önként érthető tehát, hogy a közjognak ily
alapvető fundamentális kérdése tüzetes vizsgálatot és jogi
elemzést igényel.

Tévedés volna mindazonáltal azt hinni, mintha haszon-
talan, hiábavaló munkát végezne az, aki ily jól kijárt ösvé-
nyen haladva foglalkozik közjogunkkal, azaz, aki ilyen és
ehhez hasonló módon kidolgozott témát vesz újabb bonczo-
lás alá. A mi közjogunk ugyanis sajnos, bizonyos kellemet-
lenül kiváltságos helyet foglal el a tudományok sorában; ez
a „privilegium odiosum“ abban áll, hogy közjogunknak leg-
fontosabb, sarkalatos tételei, amelyek tekintetében idehaza,
miköztünk, egyáltalán nem lehet véleményeltérésnek helye,
— mert azok miben léte és lényege iránt teljesen egyetér-
tünk, — a külföldi tudomány előtt nagyon is kétségesek, viták
alapjául szolgálnak és nem egyszer, mondhatjuk,
a mi álláspontunk ellenére értelmezik azokat. Ennek oka is
egyszerű, amint *Ferdinandy* Géza egyik értekezésében találóan
mutatott rá, a jog szoros összefüggésben van azzal a nyelv-
vel, amely nyelven a jogszabály szövegezte van, miután a
jogszabályt a nyelv segítségével magyarazzuk. Így azután a
jog, különösen a per excellence nemzeti jellegű *közjog*, idegen

nyelven kevesebb sikerrel művelhető, mint hazain; a jogi fogalmak határozatlanok, nem fedik egymást; a fejlettebb terminológiájú közjogi nyelv az in abstracto megtett jogi különbségek külső keresztülvitelére alkalmasabb, mint a fejletlenebb, még a kezdet nehézségeivel küzdő közjogi nyelvezet. Ennek következményei elsősorban törvényhozási produktumokban nyilvánulnak: a fejletlen terminológiájú közjog alapjául szolgáló tételes törvényhozási intézkedések precizitása sok kívánni valót fog maga után hagyni és egy fejlettebb nyelvezetű tudomány szemüvegén át nézve félremagyarázásokra adhat alkalmat.

Azt hiszem, hogy talán helyes nyomon haladunk, ha konstatáljuk, hogy egyes, előttünk minden tekintetben kétségtelen közjogi sarktételeinknek a külföldi tudomány részéről történő félremagyarázása nem kis részben közjogi terminológiánk imprecizitásra vezethető vissza, nem tévesztvén természetesen szem elől egy másik lényeges momentumot sem, t. i.: a rosszakaratot. Ez utóbbi ellen azonban mi, jogászok, tudományos, jogászi fegyverekkel kiállva küzdünk, annál inkább kötelességünk tehát az első helyen említett jelenségeket lehetőleg eltüntetnünk. Ezért mondom, t. Uraim, hogy ilyen, előttünk teljesen tisztázott kérdéseknek tárgyalása korántsem kárbaveszett munka, mert az alapfogalmaknak és azok formulálásának tisztázására, tökéletesítésére vezetnek.

I. Így vagyunk a *koronázással* is. Ennek a nagyfontosságú közjogi aktusnak jogi jelentőségével nagyban és egészben tisztában vagyunk; a jogi konstrukciónak, a tudományos levezetésnek végeredménye tekintetében újabb eredményeket el nem érhetünk, de az egyes részletek és különösen a tételek *formulázása* tekintetében minden újabb vizsgálat reális adalékokkal fog hozzájárulni a kérdés precíz kiépítéséhez. Világos példa erre, hogy csak egyet említsek, épp az előbb idézett munka, *Ferdinándy* munkája, amely kimutatta, hogy milyen helytelen értelemben használják nálunk, parlamentben, sajtóban és tudományban egyaránt, a „korona” kitélt; értve alatta az „uralkodó” személyét, sőt nemcsak mint magyar királyt, hanem használva e kitélt akkor is, midőn a magyar királyt és az osztrák császárt egyszerre akarják vele megjelölni. Nem igényel bővebb magyarázatot, mily kapva kapnak az ilyen terminus technikusokon pl. az *osztrák* közjogászok; hiszen az osztrák centralizáló törekvéseknek leghatalmasabb tudományos fegyverül kínálkoznék a „gemeinsame Krone” fogalmának elfogadtatása; és ime, mi, akikre nézve egyenesen életveszélyes, propagáljuk és terjesztjük azt.

E hiba elkerülésének legbiztosabb módja, ha a koronázás közjogi jelentőségét nemcsak elvileg tanulmányozzuk, de szabatosan formulázzuk is. Ősrégi magyar felfogás az, úgymond Nagy Ernő, mely az államot a szent koronában látja jelképileg kifejezettnek és így az összes közhatalmi jogok alanyául a nemzeti koronát tekinti és ezek eredetét a szent koronára vezeti vissza. Ez a szent korona úgynevezett „mysteriuma“, amely melleleg megjegyezve minden inkább, csak nem mystikus. Semmi egyebet nem fejez ugyanis ki, minthogy a közhatalom a szent koronában egyesül, abban „rejlik“. A speciálitás és különös érdekesség itt az, hogy a mi közjogunk minden más kontinentális közjogot megelőzőleg, felismerte a különbséget egyfelől a politikai értelemben vett állam és a monarcha között, másfelől pedig a kormányzás jogainak abstract értelemben vett tulajdonosa és a konkrét gyakorlója között. A közhatalom a szent koronát illeti meg, ami alatt nem a királyt, hanem az egész államot kell érteni; tehát nem csak az helytelen, ami ellen Ferdinandy idézett ellenvetései irányulnak, t. i. hogy a korona alatt az osztrák császár és magyar király közös személyét értsük, de helytelen az is, ha a királyt nevezzük koronának; tehát azt mondjuk: a korona ehhez v. ahhoz a közjogi propozícióhoz, törvényjavaslathoz stb. nem járult hozzá. **Ez a korona tudvalevően jelentette 1848 előtt az akkori politikai értelemben vett nemzetet, azaz az uralkodót és a nemességet. Ez a felfogás ma is fennáll, de mutatis mutandis, azaz: az 1848-iki mélyreható, a politikai nemzet fogalmát érintő változtatással; ma a szent korona jelenti az uralkodót és a ma politikai értelemben vett nemzet másik részét, azaz: az állampolgárok összességét.**

Ezt a formulázást szem előtt tartva tűnik ki a *másik különbség* és ezzel egyszersmind a *koronázás igazi jelentősége*: nevezetesen: a közhatalom tulajdonosa in abstracto a nemzet, azaz a *szent korona* és ennek a közhatalomnak *tényleges gyakorlását* az országgyűlésileg összegyűlt nemzet a *koronázással ruházza a királyra*. Ezen az alapon érthető meg Nagy Ernő precíz formulázása: a koronázás jelképes kifejezése annak, hogy az uralkodás joga és hatalma egy fizikai személyre ruháztatik.

Messze vezetne és a rendelkezésre álló időt jóval túl lépné e nagyfontosságú tétel egyes részleteinek jogi elemzése. Célunk egyelőre e tekintetben csak az volt, rámutatni arra, hogy magának az alapkiindulási pontnak formulázásánál is szélteben elterjedt helytelen kifejezésekkel szoktunk találkozni, amelyek ellen pedig küzdenünk kell, ha azt akarjuk,

hogy közjogunk a külföldi tudománnyal való irodalmi mérkőzés alkalmával helyét kellően megállhassa.

II. A koronázás igazi politikai jelentősége tudvalevően alkotmány-garanciális minőségében rejlik. Két előfeltétele van ennek: 1. hogy egyfelől a koronázás multhatatlanul megkivántassék ahhoz, hogy a törvényhozás a maga funkcióját teljességében végezhesse és 2. hogy a törvényhozás zavartalan menete egyszersmind előfeltétele legyen az állami élet rendes működésének.

Közjogunk mindkettőről gondoskodik: kimondja ismételtelen azt, hogy törvényt csak a megkoronázott király szentesíthet, törvénynek pedig csupán olyan törvényhozási produktum tekinthető, amelyet több más előfeltétellel felforgása mellett, a *koronás király* szentesített. Más részről gondoskodik alkotmányunk arról, hogy a törvényhozás szabályszerű menete az államélet szükségképeni kellékét alkossa: a költségvetés, mint az állami gazdálkodás, az ujonczmegajánlás, mint a hadsereg időnkénti kiegészítésének alapja a törvényhozás évenkénti rendes működésétől van függővé téve. Így válik a koronázás az összes többi, nagyfontosságú alkotmánybiztosítékoknak végső alapjává azért, hogy egyfelől elmaradhatatlansága biztosítva van, másfelől pedig, hogy ez alkalommal a király az *alkotmányra esküt tesz és hitlevelet* ad ki. Ennek következménye az, hogy ámbár a korona abszolút hatalmú, azért a koronázással átruházott kir. hatalom még sem válik abszolúttá, minthogy a királyt a közhatalomnak csak az a része illeti meg, melyet az *alkotmány a királyi hatalmkörbe utalt.* (Nagy Ernő, Közjog, 224. o.)

A koronázás alkalmával kiadandó *hitlevél* és az ugyanakkor leteendő *eskü*, mint elmaradhatatlan aktusok, szolgálnak tehát in ultima analysi az összes alkotmánygaranciák megerősítéséül. Ebből következik ismét, hogy úgy a *hitlevélnek*, mint az *eskünek* szövege pontosan meg kell, hogy állapíttassék. Ezt fejezik ki a törvények, midőn az akkori legújabb hitlevélre, illetőleg esküre utalással ezen hitlevélbeli biztosítást, illetőleg ezen eskü letételét teszik kötelezővé az összes későbbi megkoronázandó uralkodókra nézve. Ez azt jelenti, hogy a most alapul szolgáló hitlevél, avagy eskü szövegén változtatni nem lehet.

Ebben a tekintetben is inkorrekt elméleteket láthatunk elterjedve: egyfelől némelyek „lex in perpetuum *valitura*”-ot látnak a szóban forgó produktumokban, ami pedig alkotmányunk szellemében el nem képzelhető, mert a magyar állam törvényhozása szuverén és így minden újabb törvényhozási produktum hatályon kívül helyezi a vele ellentétben álló régebbi tör-

vényt, *lex posterior derogat priori*. Ennek az előbb említett felfogásnak a helytelenségét belátva, a tudomány másik részének az az álláspontja, hogy tehát igenis *lehet* változtatni a régi hitlevél, vagy eskü szövegén; de „csak az alkotmány szellemében.“ Ámde ez a nézet megint illuzóriussá tenné a koronázás alkotmánybiztosítéki jelentőségét, mert a koronázás előtt kiküldött szövegező komisszió pártpolitikai és pedig, esetleg hazafiatlan szempontoktól vezéreltetve, ezen elasztikus természetű engedély alapján nagyon is mélyreható változtatásokat tehetne a mai szövegen, esetleg a legfontosabb passzusok élet elvéve, vagy újabb, nemzetellenes, pontokat véve be, amelyeket „alkotmányszerűen“ konstruálni tudvalevően — és tekintetbe véve a jelen felolvasás elején mondotakaj is — talán nem lehetetlenség.

Nézetem szerint mindkét felfogás félreismeri a szóban forgó kérdés lényegét. Nem arról van szó, hogy a szabályszerűen működő törvényhozásra nézve, tehát a már megkoronázott király és az országgyűlés előtt, megváltoztathatatlan törvény létezhessék, hanem arról, hogy *teljesen lehetetlenné legyen téve*, miszerint a koronázás alkalmával, a *még meg nem koronázott király* bárminemű változtatást is keresztül erőszakolhasson a kérdéses szövegen. Ha már meg van koronázva a király, tehát alávetette magát az összes aktusoknak és így nevezetesen kiadta a maga részéről a *régi hitlevelet*, stb., amelyet ő akkor, a koronázás alkalmával még nem változtathatott meg, ebben az esetben a *rendes törvényhozási apparátus* működik, tehát a hitlevélnek szövege a *jövendő uralkodókra* nézve, természetesen megváltoztatható, ha erre nézve a két faktor, a megkoronázott király és az országgyűlés megegyeztek.

Természetes azonban, hogy az akkori király, a maga részéről, már a régi hitlevél, a régi eskü alapján lesz kötelezve. Ép ebben a momentumban rejlik a valódi alkotmánygarancia: csak a rendes törvényhozás, tehát a nemzet a maga egészében rendelkezhetik a törvény fölött; nem pedig a megkoronázandó uralkodó. Ez utóbbi mindenkor a régi, az *előd által szentesített* hitlevélhez, eskühöz van kötve. A megkoronáztatás előtt tehát ezen a régi szövegen egyáltalán semminemű, még stiláris változtatást sem lenne szabad eszközölni, mert becikkelyezett törvényt csak a rendes törvényhozási úton lehet megváltoztatni.

Ha mindezeket a következtetéseket összegezzük, a koronázás alkotmánybiztosító jelentősége a maga teljességében fog előttünk feltűnni. A jelenség e teljes méltatásánál azonban, mint általában a parlamentáris közjogban egyáltalán első rendű

szerepet játszanak és különös súlyt adnak azok az *ethikai momentumok*, amelyek kellő méltánylása nélkül az egész intézmény érthetetlen volna. Az uralkodónak, mint közjogunk értelmében, az egyház hű fiának, az egyház aegise alatt letett esküje oly kifejezhetetlen erkölcsi biztosítékot kölcsönöz az egész alkotmánynak, amelyhez a legerélyesebb u. n. technikai alkotmány biztosítékok sem hasonlíthatók, amelyeknek tudvalevően az a céljuk, hogy a végrehajtó, illetőleg királyi hatalom tulkapását a törvényhozási hatalommal szemben fizikailag lehetetlenné tegyék. Mindezeknek a jelentőségét, természetesen, nem lehet vitatnunk, ámde azt sem szabad szem elől tévesztenünk, hogy ily intézmények *aktív szerepeltetése* már magában véve megrázkódtatásra és a király és nemzet közötti ellentétkiélesítésére vezet. Az természetesen szükséges, hogy törvénybe iktattassanak, de végzetes baj van akkor, ha hatályos szerepeltetésükre kerül a sor; ezekre is alkalmazhatni *Macchiavelli* mondását, amit ő az állam betegségeire applikált: mindaddig, míg ártalmatlanok, észre vehetetlenek; mihelyt azonban észrevehetőkké válnak: a baj gyógyíthatatlan!

Mig az alkotmányra letett királyi eskünek jótékony, áldásos *hatályosulását* minden igaz magyar hazafi valódi örömmel, megnyugvással szemlélheti; méltán keletkezhetnek ily gondolataink ép a mai napon is, dicsőn és az egész nemzet benső meglegedésére és egyetértésével uralkodó királyunk megkoronáztatásának 40-ik évfordulóján!

Ezzel a jubileumi ünnepély véget ért.

Intézetünk évkönyveiből lehetetlen kihagynunk azt a mozgalmat, melyet a város ebben az évben az ismét fölszínre került harmadik egyetem kérdésében megindítani jónak látott, s mely egyelőre az itt egész terjedelmében közölt emlékiratban jutott kifejezésre.

Nagyvárad-város törvényhatósági joggal felruházott város

EMLÉKIRATA

az országgyűlés képviselőházához és a magyar kormányhoz, valamint a vallás és közoktatásügyi miniszterhez, ugys mint a vallás és tanulmányi alap kezelőjéhez a Nagyváradon létesítendő egyetem tárgyában:

Mélyen tisztelt Képviselőház!

A magyar nemzet örökös közjogi harcrai, a minduntalan megújuló, a nemzetre reánkényszerített alkotmányjogi küzdel-

mei — mindent lenyűgöző akadályként hatnak állami életünknek csaknem minden irányban égetően sürgős fejlesztésére.

De alig hogy lecsendesedtek a legutóbbi heves küzdelem hullámai s beállott az ideiglenes béke, ezer és ezer oldalról támadnak fel az állami nagy érdekek hivatott és nem hivatott szószólói s követelik a rögtöni meghallgatást, hazánk anyagi és szellemi érdekeit szolgáló, a tudományos világ által hasznosnak kimutatott intézmények gyors életbe-léptetését.

Magyarország tudományos színvonalának fejlesztése érdekében látjuk a magas kormány emberfeletti igyekezetét, a kétségtelenül elhanyagolt népoktatás eddigi békóinak letörésére; de ugyanakkor halljuk a tudományos világ segélykiáltását a felsőbb tudományosság felkarolása iránt is.

Csaknem bűnösnek lenne nevezhető a mulasztás, hogy 40 éves alkotmányos életünk alatt, a magasabb tanügyi fejlesztésével alig gondoltunk, s hogy a második Egye'em felállítása után, egy egész emberöltőn át sem jutottunk el a harmadik és további Egyetemek felállításához.

Érthetetlennek tartjuk, hogy egy nagy birodalom mint hazánk, az ő 17 milliót meghaladó népességével — ebben a tekintetben pedig teljes önrendelkezési joggal felruházva — létező két Egyetemével megelégedjék; mikor sokkal kisebb államok, hozzánk képest törpe lélekszámmal, de még sokkal kisebb vagyoni erővel is, a szerető szülő gondosságával ápolják felsőbb oktatásügyüket.

Elengedhetetlen szükségességnek tartjuk, hogy a magyar állam már a közel jövőben még 3 Egyetemet és esetleg a a katolikusok és protestánsok a maguk felekezeti Egyetemét létesítsék; hogy így legalább 7 valódi tudományos központ legyen az igazi tudományosság hirdetője.

Abban a meggyőződésben vagyunk, hogy az egyetemi oktatástól eltekintve, a többi létező felsőbb tanügyi intézményeink tudományos működése nem kielégítő. Különböző felekezeteink theologiai intézetei mai berendezésükben nem alkalmasak a theologiai tudományok kellő ápolására.

A jogi oktatás terén, eddig jobbnak hiányában, nagy szolgálatokat teljesítő jogakadémiáink működése is, — a tanári karok minden buzgósága daczára, a tudományosságmái állásában nem lehetnek megnyugtatók.

Ugyan lehetne-e mély tudományosságot, belemélyedést egyes tanszak legrészletesebb kérdéseibe követelni attól a tanártól, aki a jogtudomány 4—5 tantárgyának előadásával is meg van terhelve. Az egyes tudományszakok óriási fejlődése nem tűri a kontárkodást. Ma minden egyes tanszak megköveteli a maga egész emberét. Hány tudományos törekvés, hány

nagy tehetség tört le csak az utolsó emberöltő alatt is, ez emberfeletti követelmény, e didaktikai szempontból monstruozus rendszer igája alatt.

Midőn az egyetemek számának szaporítása mellett felszólalunk, tesszük ezt nem kizárólag a hallgatóság szempontjából; bár kétségtelen, hogy az Egyetem a maga minden egyes tanszakra alkalmazott tanerejével mégis csak alaposabb képzést tud adni, mint a sok tantárggyal megterhelt mai tanerők.

Nem is a vidéki góczpontok fejlesztésének szükségességével akarjuk Egyetemeink számának szaporítását indokolni; bár tagadhatatlanul nagy országos érdeket képez, az állami kiadások igazságos megosztásának egy fontos követelménye, hogy a tulhajtott központcsítés helyett, az országrészek méltányos érdekei is kielégítést nyerjenek; hogy minden országrésznek meglegyen legalább egy tudományos székhelye; honnan a tudományosság terjessze jótékony hatását a maga körzetére.

Tisztelt Képviselőház!

Bennünket a további Egyetemek felállításának szükségességére, az igazi tudomány művelésének lehetővé tétele s annak megbecsülhetetlen értékessége vezet.

Magyarországnak másfélszáz középtanodáján közel kétezer középtanodai tanár foglalkozik a tudományok minden ágával. Százakra megy a száma a képzett, a tudományos tanároknak, a nyelvészek, történészek, természettudósok és matematikusoknak. És az országnak e nagy szellemi kincse, a kétezer közül legalább 5—6 száz tanár tehetsége vész el, minden egyes emberöltő alatt az ország haladása szempontjából.

A kinevezett tanárok ott végzik ahol működésüket megkezdették, a néhány főigazgatói állás leszámításával.

A nagy ambícióval kezdő tanár dolgozik egy évtizedig s azután nem lévén semmi ösztönző rugó, a további haladásra elernyed, visszamarad.

Magyarországnak elég erősnek kell lenni arra, hogy legalább 100—120 embernek a tudomány intenzívebb művelésére alkalmat nyújtó kiválóbb állást létesítsen s azt a netaláni egy millió koronát a fizetésekre és a másik milliót a dologi kiadásokra Magyarország 120 milliós költségvetésének meg kell bírnia, azon szellemi kincs biztosításáért, a mely 2000 középtanodai tanár nemes és soha nem szünetelő versenyéből fog támadni. Csak nem szabad tulásba esni a költségek tekintetében, az Egyetemek létesítésénél. A németországi Egyetemek nagy része nem monumentális épületekben,

inkább kisebb városokban van elhelyezve s maga az 500 éves világhírű heidelbergi Egyetem épületei meg sem közelítik hazánk nem egy közéleti intézményének luxus építkezéseit. Egyetemeink hallgatóságának száma a legtöbbször a közelmúltban alig ütötte meg a félezeret és mégis féltett kincse gyanánt őrzi azt minden állam. Nem évi milliomos költségű Egyetemeket létesítsünk tehát; hanem kisebb szabásúakat, melyeknek költségét országunk pénzügyi helyzete ma is megengedi.

Az az ellenvetés, hogy míg létező két Tudomány Egyetemünk teljesen felszerelve nem lesz, addig újabbat ne állítsunk — egészen tarthatatlan.

Hisz a tudományos fejlődés örökös, ebben nincs megállapodás s így az Egyetem fejlődése sem lehet soha bevégezett. Hát azért, mert nem tudunk építeni egy szt. Péter-templomot, már ne is építsünk templomot sehol?

A legsürgősebb szükségnek tartjuk t. Képviselőház, Egyetemeink számának szaporítását. Nem tesz az semmit, ha évtizedek fognak kelleni tovább fejlesztésükhöz; ha nem is lesznek azonnal működésükben teljesen kielégítőek. Más országok Egyetemei is századokon át fejlődtek nagygyá.

Mi hisszük és bizunk nemzetünk nagy tehetségében és tudományos hajlamaiban és ha egyszer megalkottuk ezeket az intézményeket, aránylag rövid idő leforgása alatt, azok az igazi tudományosság épen oly biztos erődei lesznek, mint más országokban s a magyar nemzet szeretete fogja azokat, a fejlődés minél magasabb fokára emelni.

* * *

Első sorban részint az állam, részint az egyházak, az Egyetem befogadására és megérdemelt beczésésére kellő előfeltételekkel és szellemi színttel bíró városokban, a magyar Athénben Tud. Egyetemeket, Műegyetemeket, Gazdasági Egyetemeket fognak felállítani.

Tehát ha a béke áldásait tovább élvezhetjük, akkor egy, vagy legkésőbb két emberöltő alatt, a meglevőkön kívül 7—8 új Egyetem létesítését remélhetjük legkiválóbb városainkban: Debreczenben, Kassán, Nagy-Váradon, Pécsen. Pozsonyban, Szegeden, Temesvárott stb.

Minek ugyszólván számtani bizonyossága következménye leend, hogy a jogakadémiák (mert az erdészeti, a bányászati, a gazdasági akadémiák más szempont alá is tartozhatnak) bár a törvényhozás kimélvén az Egyházakat, nyíltan nem fogja azokat beszüntetni, de tetteleg a jogakadémiák elfognak sorvadni, hallgatóságuknak állandó apadása miatt egymásután véglegesen becsukhatják kapuikat.

Mert az okos szülő, mihelyest létesíttetnek a vidéki

Egyetemek, gyermekét ha fővárosba nem akarja, akkor a kiváló, izmosodó vidéki Egyetemre, nem pedig a haláltusát vívó akadémiára fogja küldeni.

A gondos szülő, a nagyobb kulturájú egyetemi városba szivesebben engedi gyermekét, mint egy fogyatékosabb műveltségű városocskába.

A hallgató, a hirneves egyetemi professzorokat fogja fölkeresni, nem a névtelen akadémiai tanárt. A gazdag könyvtárral és tud. eszközeivel jól felszerelt Egyetemre fognak áramlani, nem pedig a sok mindenben hiányt szenvedő akadémiákra.

Szóval azok a városok is, melyek ma még virágzó jogakadémiának örvendhetnek, ha a bekövetkezendő egy vagy két emberöltő alatt, az egyetemi városok diszes sorába nem emelkedhetnek, akkor elnéptelenedés miatt elvesztik akadémiájukat és esetleg irigy szemmel nézhetik, hogy a szomszédos új egyetemi városban, — mely a XX-ik század elején még mögötte vagy mellette állott — a XX-ik század közepén mint nyüzsgő abban 1000 egyetemi polgár és szellemi életébe minő attikai, sőt aranynál és gyémántnál százszorta becesebb értéket vegyít bele 30–40 egyetemi professzor mély tudása és rendíthetetlen magyar hazafisága. Ahol megszűnik az Akadémia, ott ráadásul még a kir. Tábla fölött is meghuzzák a lélekharangot.

A jövőnek e képe korántsem rémlátás, illetve az egyetemi városokra vonatkozólag délibábos kép, hanem a higgadtan fontoló ész előrelátásának tárgyilagos rajza, a jövő kialakulásáról.

Tehát nem az egyetemi városi rang sóvárgása hiúsága, hanem a fontoló ész ez objektív rajza indította Nagy-Várad város Törvényhatóságát arra, hogy sorompóba lép az Egyetemért és az ország előtt egy Egyetem, de nem a harmadik Egyetem iránt bejelenti jogos, elvitázhatatlan igényét.

Teszi ezt Nagy-Várad nemcsak abból a szeretetből melyet önmaga iránt, kulturális ereje tudatában joggal táplálhat, hanem főleg országos érdekből, mert állandó kár volna ugy az ország egyetemes művelődésére mint szabadságára nézve, tudva hogy csak művelt nemzet lehet igazán szabad, ha az ország egyetemi térképéről csak egy oly város is kimaradna az egyetemi városok sorából, mely annak befogadására kiválóan alkalmas.

Miért legyen csak egy egyetemi várossal is szegényebb az ország? Mikor még maradt, van oly város, mely bir az Egyetemhez a kívánatos szellemi, erkölcsi erőkkal, fizikai tényezőkkel. Ha Nagy-Várad már 1780-ban, mikor a Szent

Korona egész területén csupán 4 városban, Zágráiban, Pozsonyban, Kassán, Váradon alapított akadémia már abban az időben oly kiváló volt, hogy a 4 akadémiai város között szerepel, most a XX-ik században, midőn a XVIII-ik évszázhoz viszonyítva jelentősége, emelkedése, fejlődése százszoros, igazság szerint nem maradhat ki az egyetemi városok sorából. A Mária Theresia királynő által, a XVIII-ik században alapított akadémiák városai közül Zágráb már 1874. óta három fakultású egyetemi város. Pozsony és Kassa is igényt támasztanak most rá. Csak Várad maradna ki?!

Nagy-Várad ha összehasonlítja magát az Egyetemért sikra szálló városokkal, a legtöbbel szemben kiállja a versenyt.

Biharmegye központja, koronáztatásuk után, a magyar királyoknak Szent László révén bucsújárárhelye és a régi bihari latin szertartású és a dicső Mária Theresia alapított a gr. kath. Püspökség, az őt nagyváradai káptalan székhelye, Pázmány Péternek, a biboros magyar Cicero-nak szülővárosa.

A Sebes Körös völgyének e festői szépségű kapujánál található, a „Királyhágó“ irányában, a magyar Alföld rónája Erdély bérceivel.

Ez a hegy-, s víz- és földrajzi helyzet befolyást gyakorolt a város keletkezésére, nagy történelmi jelentőségére. A múltban Várad volt Erdély kulcsa. A magyarság katonai végvára, az ország e keleti pontján. Most a jelenben pedig jórészt ennek is köszöni azt, hogy kereskedelmi és ipari Emporium, hogy a vasuti közlekedés fontos góczpontja. Geografiai helyzete szűli a legkedvezőbb egészségügyi tényezőket: balsamos levegőjét, kitiűnő ivóvizét, enyhe, mérsékelt éghajlatát, változatos és gazdag ásvány-, növény- és állatvilágát: e tekintetben maga elébe az alföldi városok közül egyet sem enged; Debreczen, Szeged, Temesvár, e tekintetben mind messze elmaradnak mögötte.

Lakossága gyors szaporodását — ma már több félszáz-ezernél — ennek is köszöni. Ezért is kapta 400 növendékes hadapródiskoláját. Régi, neves gymnasiummal, reáliskolával, felső kereskedelmi iskolával dicsekszik és mint talán legelsőnek kell vala említenünk, van Mária Theresia alapította jogakadémiája. Van kir. táblája.

Nagy-Váradnak tehát szintén jogos és pedig történeti jogon nyugvó igénye van az Egyetemre, mert kétségbevonhatatlan igazság, hogy minden intézmény ott bírja megvalósulásának és fejlődésének legbiztosabb talapzatát, a hol annak létfeltételei fennforognak, hol az illető intézmény alap-elemei már hosszú időközön át léteztek és fejlődésképesnek bizonyultak. Váradnak van több, mint 120 éves múltú, jöhír-

nevű jogakadémiája, egy évszáz alatt létrehozta, táplálta azt a szellemi és tudományos légkört, mely éltető eleme az Egyetemnek, melyet máról holnapra semmiféle törvényhozási intézkedés sehol elő nem teremthet.

Nagy-Váradnak egy Egyetem iránt való igénye nem mai keletű, mert már 1890-ben elismerték nem kisebb államférfiak, mint Csáky Albin gróf és Schlauch kardinális. Akadémiánk annalesei arról az eseményről, mikor gróf Csáky Albin kultuszminiszter 1890. június 17-én Dr. Schlauch Lőrincz kíséretében meglátogatta akadémiánkat, a következő részleteket is őrzik:

„A püspök ur önnagyméltósága azon kiváló jóindulatánál fogva, melyet jogakadémiánk iránt kezdettől tanúsítani kegyes volt, alkalmas pillanatban, arra kérte a minisztert, „csak ezt, a mi jogakadémiánkat ne bántsa!“ mire a miniszter kijelenteni méltóztatott, hogy esze ágában sincs azt megszüntetni, sőt ellenkezőleg, egy-egy bölcsészeti karral megtoldva, kisebb Egyetemekké kívánja a fenmaradt kir. jogakadémiákat fejleszteni, mert meggyőződése szerint, ezek az intézetek igen jól felelnek meg feladatuknak, sőt hallgatóságuk csekélyebb számánál fogva, mely az individualisálásnak is inkább kedvez, bizonyos tekintetben még jobban, mint a tulságos nagy népességű Egyetek, annál inkább meg fogják állani helyöket, mint kisebb Egyetek“. Akkor — vizonzá a püspök — én is adok mindjárt egy kart (a theológiát) az új Egyetemhez.“

Ha tehát a törvényhozás bölcsessége úgy látja jónak, akkor mint az ország keleti részének egyik kiváló kulturális góczpontja és kereskedelmi, valamint ipari Emporiuma, melynek közvetlen szomszédságában van intensiv földművelés, erdészet, szőlőszet, (Érmellék), bányászat, aszfalt-, olaj-, márványgránit-, nemes ércztelep (Derna, Vaskóh, Rézbánya, Kis-Sebes), hévizek (Félix-, Püspök-fürdő) — kap az államtól egy műegyetemet. A budapesti műegyetem már is szüknek bizonyult és kevés is arra, hogy Magyarország technikusait tudományosan képezze. De ettől eltekintve, ha önálló ipari állammá akarunk fejlődni; ha az európai kulturnépek hatalmas versenyében nem akarunk elmaradni, akkor a fentebb részletezett okokból nálunk is azon kell lenni, hogy egy részről a technikai tudományok mélyreható művelése céljából kathedrák állíttassanak, másrészről pedig az ifjúságnak a gyakorlati pályákra térésére, a vidéki fókuszokban is alkalom és lehetőség adassék. Ezért tartjuk kívánatosnak és nemcsak Nagyváradnak, de az országnak érdekében is, hogy az állam városunkban Műegyetemet állítson föl.

Amennyiben azonban a Műegyetem felállítása akadályokba ütköznék, kérjük hogy Nagyváradon egy, legalább három fakultással bíró Tudományegyetem létesíttessék Tudjuk, hogy az Egyetem felállítása költségeket von maga után, de ezek oly befektetések, melyek a tudomány és kultura terén bőven meghozzák gyümölcsüket. Tudjuk, hogy az 1200 millió koronás évi budgettel rendelkező magyar állam aránylag legkönnyebben bírja viselni azt a terhet, melyet egy a kor szintjén álló és folytonos fejlesztést igénylő Egyetem szükségletei maguk után vonnak, Professzorait legfényesebben dotáhatja. Intézeteit a leggazdagabban szerelheti fel. Az izmosodó magyar állam kezében, az Egyetem fejlesztésének határai ugyszólván nincsenek. De ne is legyenek, mert az államnak nemcsak az a feladata, hogy hadilag erősítse az országot, a műveltség és a kultura is megkívánja az ország különböző részeiben a maga erődítményeit, melyek végeredményben, a nemzet megerősödését jelentik.

Ha azonban az állam Műegyetemét, vagy tud. Egyetemét, várakozásunk ellenére mégis más városnak juttatná, akkor jogos igényt tart Nagyvárad város arra, hogy 120 éves multtal bíró, virágzó, jó hírnévnek örvendő jogakadémia — melynek profesziori kara annyi jeles erőt szolgáltatott a tudománynak és a tud. Egyetemnek: Brassói Millert, Révay Miklóst, Hajnikot, a Zsögödöket, Földeseket, Nagy Ferenceket, Nagy Ernőket, hallgatóságának diszes sorából pedig elég említenünk: Beöthy Ákost, Szilágyi Dezsőt — fejlesztessék Egyetemmé.

Ugyanis a tanulmányi alapból eddig 3 jogakadémia tartott fent a pozsonyi, váradi és kassai, mivel a kassai, akadémia már államosított, Pozsonyban pedig lehetséges, hogy állami Egyetem fog létesíttetni, ha ez bekövetkezik, akkor a nagyváradi jogakadémia marad meg az egész országban mint egyedüli fői-ka, mely a tanulmányi alapból tartatik fenn; a pozsonyi akadémia megszűnésével tehát, ennek a pozsonyi akadémiának fenntartására szolgált összeg fordítható volna *rögtön* a nagyváradi jogakadémiának egyelőre 3 u. m. jogi, theologiai, bölcsészeti fakultásu katholikus Egyetemmé való fejlesztésére.

Ismeretes a nagyváradi l. sz. és g. sz püspökség és váradi káptalan előszeretete a tudományok iránt. E tekintetben elég emléküinkbe idézni a rég multból Vitéz Jánost, Fráter Györgyöt, a közelmultból Ipolyit, Schlauch kardinálist, Várad tudós püspökeit, a nemes káptalan diszes tagjai sorából pedig csak emlékezzünk Rogeriusra, Pray Györgyre, ujabban Horványira, Romerre, Fogarassyra és a köztünk élő Fraknóira,

Lauránra, e szellemi nagyságokra — a ragyogó mult biztositékot nyújt nekünk arra, hogy nemcsak a latin és görög sz. nagyváradi Püspökök Dr. Szmracsányi és Dr. Radu, a méltó utódok karöltve nemes Káptalanunkkal, — szívesen fogják a létező papnövelde — melyre már most is hallgatóságot küld a lugosi és szarnosujvári gr. kath. Püspökség is, jövőre remélhetőleg a balázsfalvai Érsekség is, — theologiai fakultássá fejleszteni, vagy fejlesztéséhez hozzájárulni, hanem a jövőben is, a váradi Püspökök és Káptalanok mindig Maecenásai maradnak a váradi Egyetemnek

Jogi fakultás már van Váradon, így a bölcsészeti fakultás költségei, meg a jogi és theologiai karok kibővítése fedezetet nyernének a Pozsonyban felszabadult tanulmányi alap jövedelméből.

* * *

Mivel hazánkban, akár állami budgetből, akár tanulmányi alapból, vagy az egyházak, testületek. magánosok áldozatkészségéből létesítendő Egyetemnek mind kivétel nélkül a tudománynak, a magyarságnak lesznek védőbástyái és világító tornyai, melyek állandóan szórni fogják az igazság fénykéveit és lövelni a hazafiság szent tüzét, ennél fogva Nagy-Váradon. a nemzetiség ez exponált, próbára tett helyén, mint a betevő falatra, szükségünk van a magyarság védőbástyájára, — a tudománynak igazságát, tehát világosságot, melegséget, békességet árasztó szövétnekére, az Egyetemre!

Mély tisztelettel kérjük tehát a tisztelt Képviselőházat, hogy Nagy-Várad városának kérelmét egy, de nem a harmadik Egyetem iránt, tekintve missióját, pártolni és ez Emlékiratát a magas kormányoknak, különösen a vallás- és közoktatástügyi miniszter urnak, „ugyis mint a vallás és tanulmányi alapok kezelőjének pártolólag kiadni méltoztassék azzal hogy,

- 1 Nagy-Váradon első sorban Műegyetem állittassék fel;
2. a mennyiben ez nem volna kivihető, állítson fel az állam Nagyváradon egy három fakultású Tudomány-egyetemet;
3. ha az állam, sem Műegyetem, sem Tudomány-egyetem felállítását el nem vállalhatná, úgy a 120 éves nagyváradi jogakadémia, ez Emlékiratunkban vázolt módon fejlesztesse három fakultású kath. Egyetemmé.

Kelt Nagy-Váradon, 1907. márczius 7.

Dr. Hoványi Gyula,
előadó.

Dr. Molnár Imre, Dr. Adorján Emil, Dr. Mártonfy Marcel,
bizottsági tagok.

Az előadások a felsőbb helyen jóváhagyott leczkerend szerint a törvényes szünetek kivételével mult évi szeptember 16-tól folyó évi május 31-ig bezárólag folytak. Gyakorlati előadások az idén is voltak még pedig a jogtörténetből, a jogbölcsestetből, a büntetőjogból, a közigazgatási jogból, a magyar közjogból és a politikából

Az alap- és évvégi elméleti államvizsgálatokat folyó évi június hó 1 e és 25-ike közötti időben tartottuk: a tanévet ünnepélyesen berekesztő Te Deum folyó 9-én volt.

Részvétét fejezte ki az akademia blumenthali dr. *Ziegler* Nándor csernoviczi egyetemi jogtanár (1906. jul. 30.) dr. *Pisztory* Mór kolozsvári egyetemi ny. jogtanár (1906. aug. 13.) *Gedeon* Ferencz, h. ügyvéd, a fennállott bírói államvizsgálati bizottság kültagja (1906. aug. 7.) *Sável* Kálmán, kir. táblai elnök, a jogtudományi államvizsgálati bizottság kültagja (1906. aug. 11.) *Kis* János pápai főiskolai ref. theol. tanár (1906. aug. 17) dr. *Zsindely* István sárospataki ev. ref. jogakadémiai tanár (1906. szept. 25.) dr. *Kórodi* Sándor, m.-szigeti ev. ref. joglyceumi tanár (1906. okt. 18.) dr. *Fayer* László, budapesti t. egyetemi jogtanár, (1906. nov. 9.) dr. *Werner* Rezső, kolozsvári egyetemi ny. jogtanár (1907. ápr. 18.) *Winkler* József nagyváradi I. sz. káptalani nagyprépost, az akademia egykori hitszónoka (1907. ápr. 22.) *Nátafalussy* Kornél, nagyváradi tankerületi főigazgató (1907. ápr. 23.) dr. *Hoffmann* Pál, budapesti egyetemi ny. jogtanár (1907. jun. 30.) haláleseteik alkalmából. A joghallgató ifjuság köréből *Móré* Pál II. éves joghallgató borította gyászba halálával szüleit és pályatársait.

V. A TANÁROK IRODALMI MŰKÖDÉSE.

Dr. *Bozóky Alajos* igazgató-tanár dolgozatai :

1. Tanévmegnyitó beszéd -- Almanach 7. k.
2. A schweiczi kötelmi jog. Ügyvédek Lapja 1906. 29. 30. sz.
3. Beszéd az akademia Rákóczi-ünnepélye alkalmával. Almanach 7. k.

4. A Digesták 45. könyve, magyarul (kézirat.)

5. A harmadik egyetem. „Ügyvédek Lapja“ 1907. évf. 8. számában.

6. A sztrájk jogalapja, reflexiók Dr. Ágoston Péter ugyan ily című értekezésére. A m. jogászegylet kiadványai között (35 k 4 f)

7. Beszéd Ő Felsége megkoronáztatása 40. évi jubileuma alkalmából az akadémián tartott ünnepélyen. Almanach 31. 1.

8. A szerződés lényege. Ügyvédek Lapja 1907. évf. 27. sz.

Dr. Hoványi Gyula ny. r. tanár Nagyvárad város Emlék-iratát szerkesztette. L. 39 - 47. 1.

Dr. Ágoston Péter ny. r. tanár dolgozatai :

1. A törvényismerési kötelesség a magánjogban. (Huszadik Század 1907. januári füzet).

2. A Clausula rebus sic stantibus (Jogállam 1907. márcziusi füzet).

3. A sztrájk jogalapja (A magyar jogászegyletben 1907. márcz. 22-én tartott előadás, 1907. május 20-iki zárszó).

4. A magyar Jogi Lexiconban: a) A szomszédjog, b) A tulajdonjog, c) A zálogjog.

5. A jogforrások (Magánjogi jegyzetek I. G. 108 l.)

6. A személyjog (Magánjogi jegyzetek II. r. 304 l.)

Dr. Mártonffy Marcell ny. r. tanár dolgozatai :

1. A kereskedelmi ügyletek teljesítésének helye és az u. n. pozitív szerződésszegések (a Nagy Ferencz-féle Emlékkönyvben.)

2. Részvényársaság és Részvény, a M. Jogi Lexikon VI. kötetében.

3. A korlátolt felelősséggel alakult társaság, felolvasta a nvárad kereshedelmi csarnokban.

4. A nő Wagner Richard életében és költészetében, felolvasta a nvárad Szigligeti Társaságban.

5. Nagyvárad és a harmadik egyetem, a nvárad Szabad-ság 1907. évi 12. és 13. számában.

Dr. Kiss Géza ny. rk. tanár dolgozatai :

1. Kritikai észrevételek a római jogi képviselő kifejlődéséhez. Budapest, 1906. Grimm Károly. 68. oldal.

2. A pozitív szerződésszegések. L. 12—20 l. s ugyane tárgyról felolvasás a Magyar Jogászegyletben, 1906. november 17-én.

3. Über Landsberg: Das Recht des bürgerlichen Gesetzbuches. Kritische Rezension in Grünhut' s Zeitschrift für

das Privat- und öff. Recht der Gegenwart, B. XXXIV. S. 493. ff.

4. A sztrájk jogalapja. Felszólalás a Magyar Jogászegyletben 1907. április 27-én.

Dr. Zsigmond Andor ny. rk. jogtanár dolgozata:

Néhány szó a magyar törvényhatóság önkormányzatáról, Nagyvárad 1907. 151 lap.

Dr. Notter Antal ny. rk. tanár dolgozatai:

1. „Canticum salutare.“ Hat cikk az „Egyházi Közlöny“ 1907. évi 4–9. számában.

2. „Katholicizmus és nemzeti állam.“ Két cikk ugyan-ezen lap 1907. 15–16. számában.

3. Kisebb jogi közlemények ugyanott.

4. „Házasság és a szociális kérdés.“ Hírom előadás az Országos Központi Kath. Legényegyletben 1907. jan. 21., 28. és febr. 4.

Dr. Károly Irén József magántanár dolgozatai:

1. Über den Durchgang von Hertz'schen Wellendurch Elektrolyte, a Mathematische u. Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn cz. közlönyben, 1906. 23. köt. 4 füz.

2. Kísérleti előadás az elektronokról, a kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem matematikai és természettudományi karának 1906. decz. 14-én tartott rendes ülésében.

3. A Nagyvárad város új vízműtelepén használandó hajtó erőkről; előadta a városi thatóság f. é. áprilisi közgyűlésén.

Dr. Némethy Gyula magántanártól megjelentek:

1. Az impresszionizmus mérlege. Tiszántúl. 1906. decz. 19. 20.

2. Angol protestáns író nyílt levele a pápához. Religio. 1907. jan. 24.

3. Francia akadémikus az egyházpolitikai helyzetről u. o. márcz. 10.

A tanárok irodalmi működését a lefolyt évben is lényegesen előmozdította ama szives készség, melylyel a budapesti és a kolozsvári m. k. t. egyetemek könyvtárai a kívánt műveket rendelkezésre bocsátották, a miért e helyen az akadémiai igazgatóság forró köszönetét nyilvánítani kedves kötelességének ismeri.

VI. IFJUSÁGI EGYLETEK.

1. Joghallgatók segélyző egylete.

Elnök: Porubszky Gyula, III. éves joghallgató.

Alelnök: Rednik Gábor II. éves joghallgató.

Főjegyző: Beöthy Miklós II. éves joghallgató.

Pénztáros: Böszörményi László II éves joghallgató

Ellenőr: Petrán György, II. éves joghallgató

Aljegyzők: Brandt Vilmos és Dániel Lajos I. éves joghallgatók.

Választmányi tagok:

Az I. évről: Bige Géza, Kallivoda Hubert, Peskariu Jenő, Schmidt József.

a II. évről: Gyene Zoltán, Miskolczy Hugó, Nesztor Aurél, Vlazáts Vincze.

a III. évről: Moess Gyula, Pelle János, Török István, Tunyoghy Lajos.

a IV. évről: Beke Miklós, Egely Alajos, Gallov Dezső, Kolontáry János.

Az egylet alaptőkéje ebben az évben 21194 korona 30 fillérről 21379 korona 66 fillérre emelkedett.

Segélyezésben részesült 16 joghallgató, segélyezésre fordított összesen 450 korona; a kamatjövedelem többi része a Mensa Academica pénztárába utaltatott

2. Az olvasó- és önképző-kör.

Elnök: Tunyoghy Lajos, III. éves joghallgató.

Alelnök: Pelle János III. éves joghallgató.

Főjegyző: Pathi Nagy Lajos, II. éves joghallgató.

Jegyzők: Kardos Elemér és Sziber Nándor I. éves joghallgatók.

Pénztáros: Moess Gyula, III. éves joghallgató.

Ellenőr: Bige József, II. éves joghallgató.

Háznagy: Középeßy Ernő, II. éves joghallgató.

Választmányi tagok: Brán Aurél, Dallos Ferencz, Hollóßy Béla, Obergeszél Imre I. éves, Böszörményi László, Külley Béla, Mezey Zsigmond, Szemes László II. éves, Egely Alajos, Herzegh József, Porubszky Gyula, Török István III. éves, Bojer András, Gallov Dezső, Katona Sándor, Szerdahelyi Sándor IV. éves joghallgatók

A kör vagyona 2267 kor. 70 fillér.

Mensa Academica.

A f. tanévben az ifjuság mozgalmát indított egy Mensa Academica létesítésére. E célból 1906. november havában külön Mensa-bizottság alakult, melynek elnöke *Tunyoghy Lajos*, tagjai pedig *Böszörményi László*, *Katona Sándor*, *Moess Gyula*, *Pelle János*, *Porubszky Gyula* és *Török István* joghallgatók voltak. A bizottság nemes emberbaráti mozgalmára részére megnyerte fővédnökül *Szmracsányi Pál* v. b. t. tanácsost, Nagyvárad város I. sz. megyés püspök ő nagyméltóságát, védnökökül pedig: *Radu Demeter*, nagyvárad i. g. sz. megyés püspök, *Glatz Antal* főispán, *Fetser Antal* I. sz. püspöki helynök, *Szentkereszty Zsigmond* báró kir. táblai elnök, *Medvigy Mihály* kir. táblai tanácselnök *Sztaniszlavszky Adolf* kir. főügyész ő méltóságait, továbbá nagyságos *Bary József* kir. t-széki elnököt, *Miskolczy Ferencz* alispánt, *Papp Miklós* kir. tanácsost, posta és távirdaigazgatót, *Bozóky Alajos* kir. tanácsost, jogakadémiai igazgatót, *Rimler Károly* polgármestert, *Szokoly Tamás* országgyűlési képviselőt, *Hlatky Endre* ügyvédi kamarai elnököt, *Hoványi Géza* takarékpénztári vezérigazgatót, *Nadányi Károly* földbirtokost.

A pénzgyűjtés, bár a szétküldött gyűjtőívek igen nagy része még be nem küldetett, már eddig is szép eredménnyel járt. Az alaptőke beszerzése céljából érkezett adományok a következők, u. m :

	Kor. fill.
Dr. Szmracsányi Pál püspök	1000.—
Dr. Bozóky Alajosné	200.—
Dr. Ágoston Péterné (koronajáradékban)	500.—
A jogtanári kar	500.—
Fetser Antal püspök	100.—
Glatz Antal főispán	100.—
A nagyvárad i takarékpénztár	100.—
Dr. Karsch Lollion kanonok	16 —
Dr. Bognár Sándor kanonok	20.—
Grócz Béla kanonok	50 —
Dr. Karácsonyi János kanonok	40 —
Hlatky Endre ügyvédi kamarai elnök	50 —
Gr. Tisza István	20 —
Bihar vármegye	200 —
Matiné jövedelme	702 —
Balogh Tihamér	10.—
Eröss Rezső	5 —
Papp György	2.—
Olári Gyula	10 —
Sebes Gyula	6.—
Miskolczy Hugó	6.—

	Kor. fill.
Ficzek Jenő	10.—
Dr. Stokker József	5.—
Özv. Brányi G-né	5.—
N. N.	2.—
Gaál Mihály	2.—
Olvasó-kör alapítványa	124.—
Dr. Mayer László	10.—
Kereskedelmi ipar- és terményhitelbank	25.—
Gazdasági és iparbank	25.—
Weiterschütz János	3.—
Harmathy Károly kir. tábl. bíró	10.—
Baranyi Gábor	5.—
Hegedüs Rezső	5.—
Karaguly László	5.—
Dr. Weiszberger Lipót	9.—
Ambrózy Márton.	4.—
Fülöp Lajos	10.—
Pósfay Sándor	2.—
Váradí Ödön	4.—
Tunyoghy Lajos	15.—
Fehér Ödön	2.—
Földes Béla	1.—
Koszté István	1.—
Fischhof Frigyes	1.—
Szokoly Elemér	1.—
Balogh Kálmán	3.—
Dr. Papp Károly	3.—
Sterba Szabolcs	1.—
Voinits János	1.—
Burdon Ferencz	1.—
Tomcsányi Sándor	1.—
Maráz István	1.—
Dr. Krüger Aladár	3.—
Hoffmann Henrik	2.—
Hesz Ágoston	1.—
Lakatos Sándor	1.—
Réz Bertalan	828
Kenéz Sándor	2.—
Papp Miklós	2.—
Bartha Endre	2.—
Kamenszky János	1.—
Szabó János	1.—
Papp Anna	5.—
Juniális	46.78

Összesen : 4009 kor. 06

A valóban impozáns matiné egy csapással meghódította a közönséget a humánus eszmének. Felülfizetéssel váltották meg jegyeiket:

Nadányi Károly 200 kor, Radu Demeter, Szentkeresztly Zsigmond báró 100—100 korona, Hoványi Géza dr. és neje 50 kor., Szmracsányi Pál 50 kor, N. N. 8 kor., Medvigy Minály, Döry Ferencz dr., Papp János, Krausz Samu 20—20 korona, Sztaniszlavszk/ Adolf, Papp Miklós, Bodnár István, Rimler Károly 18—18 kor, Glatz Antal 16 korona, Bary József 14 kor., Fráter Pál dr. 12 kor, Csanády Jenő, Papp Anna urnő, Mangra Vazul, Sigmond Andor dr, Kerekes Géza (Szolnok) 10—10 kor, Fetser Antal, Grócz Béla, Karácsonyi János, Spett Gyula. Hoványi Gyula dr. 8—8 kor., Stier Jakab, ifj. Rimanóczy Kálmán, Csanády Arthur, des Escherolles Kruspér Sándorné, Frater Imre dr., Makucz Ernő 6—6 korona, Karsch L., Nátafalussy Kornél, Biszterszky Iván 4—4 kor., Huzella Gyula, Berkovits Ferencz dr, Mezey Mihály, Sal Ferencz 3—3 korona, Andrásy János, Hant Gyula, Láczy József dr., Hranyczky Károly, Némethy Gyula dr., Beke Boldizsár 2—2 kor., Fényes Ödön, Gerő Gergely 1—1 korona.

Megengedte továbbá a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur, hogy minden jogakadémiai hallgató az 1907—1908. tanévtől kezdve minden félévben a beiratkozáskor egy korona járulékot tartozik lefizetni, a Mensza alaptökéjének gyarapítására.

A Segítő egyesület alapszabályai oly értelemben módosítottak, hogy a Mensza ügyeit a segítő egyesület választmánya fogja egy jogtanár felügyelete és ellenőrzése mellett intézni. A módosított alapszabályok, valamint a Mensza ügyrendje jóváhagyás végett a nm. vallás és közoktatásügyi miniszter urhoz fognak felterjesztetni. Egyelőre természetesen az alaptőke gyarapítására kell törekedni, a mi a nagyközönség nemes áldozatkészsége mellett rövid idő alatt okvetlenül sikerülni is fog, mert kell sikerülnie, hisz' a Segítő egyesület is az eddig kétszer évenként kiosztott készpénzbeli segélyét ezentul akként fogja megváltoztatni, hogy alaptökéje évi kamatainak legnagyobb részét szintén a Mensza céljaira szándékozik fordítani. Biztat a remény, hogy a nagyváradi Mensza academica már a legközelebbi jövőben életbe fog léphetni s vele városunk emberbaráti intézményei ismét egygyel szaporodnak, még pedig olyannal, amelynek jótékony-sága számos szegény ifjunak lényegesen meg fogja könnyíteni egyetemi tanulmányai elvégzését s ez által kiszámíthatatlan hasznot szerezni a közügynek is.

VII. A TANÁROK ÉS AZ ALTALOK ELŐADOTT TANTÁRGYAK ÁTNÉZETE.

A tanárok neve	Tanító-hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv		Heti órák száma		Észrevétel
			I.	II.	I.	II.	
Dr. Bozóky Alajos	kir. tanácsos, igazgató, ny. r tanár, képesített egyetemi magántanár	Római jog Egyházi jog	17	10			Tanár 39 év óta
Dr. Molnár Imre	ny. r. tanár képesített egyetemi magántanár	Nemzetgazdászat, Pénzügytan., M. pénzügyi törvények, Tételes nemzetközi jog	12	8			Tanár 38 év óta
Dr. Hoványi Gyula	ny. r. tanár képesített egyetemi magántanár	Jogbölcsestet, Büntetőjog	11	9			Tanár 22 év óta
Dr. Ágoston Péter	képesített egyetemi magántanár, okleveles bíró, ny. r. tanár	Magy. magánj. Bányajog, Osztrák magánjog, M. alkotmány jogtörténet	16	9			Tanár 6 év óta
Dr. Mártonfy Marcel	képesített egyetemi magántanár, h. ügyvéd, ny.-r. tanár	Törvénykezési eljárás, Kereskedelmi és váltójog Állam-számviteltan	11	11			Tanár 3 ¹ / ₂ év óta

A tanárok neve	Tanító hivatali minősége	Tanszakma	Előad nyev		Heti órák száma		Észrevétel
			I.	II.	I.	II.	
Dr. Kiss Géza	ny. rk. tanár	Politika, Encyclopaedia, Magyar közjog	10	10	10	10	Tanár 1 ² / ₂ év óta
Dr. Sigmond Andor	ny. rk. tanár	M. közigazgatási jog, Statisztika, Legújabb kor története	11	10	11	10	Tanár 1 év óta
Dr. Notter Antal	ny. rk. tanár	Jogtörténet	—	—	—	8	Tanár 1 ² / ₂ év óta
Dr. Károly Irén	képesített egyetemi m. tanár főgymn ny. r. tanár, akad. magántanár	Ethika	4	—	4	—	Itteni m. tanár 16 ¹ / ₂ év óta
Dr. Baróthy Ákos	orvostudor városi tiszti főorvos, akadémiai m. tanár	Törvényszéki orvostan, Közegészségtan	2	2	2	2	Itteni m. tanár 8 év óta
Dr. Némethy Gyula	Theologiai tudor, semináriumi ny. r. tanár, akadémiai m. tanár	Művelődéstört.	—	4	—	4	Itteni m. tanár 8 év óta

VIII. AKADEMIAI HALLGATÓK.

1. Beígatott nyilvános hallgatók.

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
I. Évesek:		*Kovách Kálmán	1 2
a) rendes joghallgatók:		35 Magheriu Titus	1 2
Ács-Nagy Jenő	1 2	Nemes Ferencz	1 2
Andriska József	1 2	*Öbergszell Imre	1 2
Andru Szevér	1 2	Olariu Vazul	1 2
Ardelean Aurel	— —	40 Papp Gyula	1 —
5 Arz Ferencz	1 2	Papp Szevér	1 2
Bágya Zsigmond	1 2	*Pescariu Jenő	1 2
*Balázs Sándor	1 2	Porcsalmy Dezső	1 2
Békési Loránd	1 2	Puskás János	1 —
Bige Géza	1 2	*Réti Jenő	— 2
10 Boros Géza k.	— —	45 Röth Zoltán	— 2
Brán Aurél	1 2	Schmidt József	1 2
Brandt Vilmos	1 2	Schweiger Móricz	— 2
Buna János	1 2	Serli István	1 2
Chirita György	1 —	Stern Bernát	1 2
15 Ciurdariu Viktor	1 2	50 Sz.-Királyi Kálmán	1 2
Czitrom Sándor	1 2	Sziber Nándor	1 2
Dallos Ferencz	1 2	*Vass Árpád	— 2
Dániel Lajos	1 2	Vigh Gyula	1 —
Debreczy Dezső	— 2	Vlazáts Vincze	1 —
20 *Deciu Emil	1 2	55 Weisz Izidor	1 2
Diósi József	1 2	b) Rendkívüli jog- hallgatók:	
Fleischer Ernő	1 2	Blága Ödön	1 2
Fluk Ferencz	1 2	Blau Pál	1 2
*Gáspár Lázár	1 2	Buhl Ernő	1 2
25 *Gavrus Radu	1 2	Diósi Andor	1 2
Hámory Lajos	1 —	60 Ehrlich Kálmán	1 2
Hanig Vilmos	1 2	Friedmann Samu	1 —
*Hollósy Béla	1 2	Juricskay László	1 2
Ilucz László	1 —	☩ Kallivoda Hubert	1 2
30 Jakobovics Imre	— 2	Klein Bernát	1 2
*Kardos Elemér	1 2	65 Klein Dezső	1 2
Kiss György	— 2	Lőrincz Sándor	1 2
Koller Lajos	1 2		

N é v		Tan- félév	N é v		Tan- félév
	Molnár Jenő	1 2		Halmy Jenő	1 —
	Nagy Andor	1 —		Hámory Lajos	— 2
	Paksy M. Viktor	1 2		Házy Imre	1 2
70	Polonkay Gyula	1 2	35	Hermann Ottó	1 2
	*Reich Miksa	1 2		Herskovits Aladár	1 2
	Reményi Géza	1 —		Hesz Ágoston	1 —
	Steiner József	1 2		Hillinger Márton	1 2
	Szűts Imre	1 2		*Ille Ambrus	1 2
			40	Illyés Béla	— 2
				Jäger Nándor	— 2
				Kálmán József	1 2
				Kerekes Sándor	1 2
				Kécsi Valér	1 —
			45	Klemens Rezső	1 —
				*Koós Mózes	1 2
				Középeßy Emil	1 2
				Középeßy Ernő rk.	1 2
				Kummer Oszkár	— —
			50	Külley Béla	1 2
				Madincea Gyula	1 —
				Mezei Zsigmond	1 2
				Miskolczy Hugó	1 2
				† Móré Pál	1 —
			55	Nesztor Aurél	1 2
				Papp Gyula	— 2
				*Pataki Oszkár	1 2
				*Pathi Nagy Lajos	1 2
				Petrán György	1 —
			60	Pópa Tivadar	1 2
				Popea Miklós	1 2
				Raffay Ágoston	1 2
				Rednik Gábor	1 2
				Rosenthal Ferencz	— 2
			65	Rosner Jenő	1 2
				Sándor István	1 2
				Sándor János	1 2
				Schitler Ferencz	1 2
				Schuszterics Béla	1 —
			70	Sebestyén Gyula	— —
				Selagián Virgil	1 2
				Siket Andor	— 2
				Spinher János	1 2
II. Évesek:					
	Aczél Sándor	1 2			
	Adler Ernő rk.	1 —			
	Bartha Béla	1 2			
	Beöthy Miklós	— —			
5	Berkes József	1 2			
	Bige József	1 2			
	Bodó László	— 2			
	Borgida Lajos	1 2			
	*Bölöny István	1 2			
10	*Böszörményi L.	1 2			
	Bugariu Coriolán	1 2			
	Bugariu Szevér	1 —			
	Capra Aurel	— 2			
	Codreán János	1 2			
15	Comsia Oktáv	— 2			
	*Costina Jenő	1 2			
	Crainic Tivadar	— —			
	*Csányi László	1 2			
	Csordacsics E. Rob.	1 2			
20	Czecz Tivadar	1 2			
	Czelláth Árpád	1 2			
	Dobó József	1 2			
	Drágány Sándor	1 2			
	Drechsel Rezső k.	— —			
25	Farkas Adorján	1 —			
	*Filip Viktor	1 2			
	Friedmann Mór	1 2			
	Friedmann Samu rk	— 2			
	Gombay János	1 2			
30	Gyene Zoltán	1 2			
	György Ernő Endre	1 2			

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Steiner Sándor	1 2	Mezey Gyula	1 2
75 Szacsвай Imre	— —	*Miklea Szever	1 —
Szemes László	1 2	Moess Gyula	1 2
Vigh Gyula	— 2	35 Nikodem Lajos rk.	1 2
Vincze Béla	1 —	Ormay Kálmán	1 2
Vlazáts Vincze	— 2	*Pataki Rezső	1 2
80 Weimann Izsó	1 2	Pelle János	1 2
		Porubszky Gyula	1 2
III Évesek:		40 Pudler Gyula	1 —
*Antal József	1 2	*Rafajlovits Milos	1 2
Balogh Kálmán	— 2	Róth Béla	1 2
Bretán László k.	— —	Sártory Endre	1 2
Brüder Sándor	1 —	Stefanicza Péter	1 2
5 Dalmi József	— —	45 Stoineszku Sándor	1 —
*Dán Szabin	1 —	Szentlélek Mészár	— 2
Egely Alajos	1 2	ros László	1 2
Egry Gergely	1 2	Szeverény Zoltán	1 2
Elovits Elek	1 2	Szőke Lajos	— 2
10 Erényi László	1 2	Szunyogh Gábor	1 2
Fekete Béla	1 2	50 *Török István	1 2
*Fekete Ferencz	1 2	Trutia Demeter	1 —
Fluk Dezső	1 2	Tunyoghy Lajos	1 2
Friedländer János	1 2	Várszeghy Lajos	1 2
15 Gózsá Lajos	1 2	Vincze Béla	— 2
Grósz Imre k.	— —	55 Weissglas Gyula	1 —
Halmi Jenő	— 2	*Zimányi József	1 2
*Hartmann Sándor			
Sámuel	1 2	IV. Évesek.	
*Herczegh József	1 2	Beke Miklós	1 2
20 Hesz Ágoston	— 2	Bleyer Imre	1 2
Jová György	— —	Bojér András	1 2
Jung Tibor	— 2	Bolkács Miklós	— 2
Katz Béla	1 2	5 Csatáry Imre	1 2
Kécsi Valér	— 2	Czeglédy D. v.	1 —
25 Kertes Béla	1 2	*Gallov Dezső	1 —
Klemens Rezső	— 2	**Gelesian Fabius	1 2
Kovács Andor	1 2	Gozmány József	— 2
Kun Béla	1 2	10 Grüber Miksa	1 —
Lévai Béla	1 2	Hirschmann Gyula	1 —
30 Lukács I Béla	1 —	Katona Sándor	1 —
*Maior Silvius	1 2	Kiss Sándor v.	1 —

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Kolontáry János v	1 —	Papp Kornél v.	1 —
15 Liszka Kálmán v	1 —	*Pop I. Leonidas	1 2
Moldován János v.	1 —	*Popa Mihály v.	1 —
Nadányi Jenő	1 2	25 *Sferle János k.	— —
Nagy Jenő	— —	Sfurlea Traján	— —
Nagy Mihály	— 2	*Szerdahelyi S. v.	1 —
20 *Pacala Péter v.	1 —	Waldmann Dezső	1 —
Pallay Béla	1 2	Wertheimstein V.	1 2

Összesen : 239

Jegyek magyarázata :

✚ az első félévben rendkívüliek,

* ösztöndíjasok,

k. egyévi önkéntesek.

v. 7. félév alapján végbizonyítványt kapott joghallgatók.

— elmaradt joghallgatók.

2. Vizsgálati engedélyt nyertek :

A vizsgálati engedélyt nyert egyének csak a ministeri engedély keltének évében vétetnek számba.

Az első alapvizsgálatra :

Apáthy Jenő m. kir. honvéd főhadnagy.

Becski Dezső, s. jegyző Tolvádián

Siket Andor, budapesti egyet joghallgató.

Szenn Rudolf, 37. sz gyalogezredbeli hadnagy.

5 Trak Géza, városi aljegyző Nyiregyházán.

A második alapvizsgálatra :

Apáthy Jenő, m. kir. honvéd főhadnagy.

Becski Dezső, s. jegyző Tolvádián.

Pudler Gyula, budapesti egyetemi joghallgató.

Szenn Rudolf, 37. sz gyalogezredbeli hadnagy.

10 Trak Géza. városi aljegyző Nyiregyházán.

Az államtudományi államvizsgálatra :

- Apáthy Jenő, m. kir. honvédfőhadnagy.
 Baranyi Tibor, végzett kolozsvári egyetemi joghallgató.
 Becski Dezső, s. jegyző Tolvadián.
 Czeglédy István, budapesti egyetemi joghallgató.
 15 Dénes József, végzett pozsonyi jogakadémiai hallgató.
 Monspart János, végzett budapesti egyetemi joghallgató.
 Szenn Rudolf, 37. sz. gyalogezredbeli hadnagy.
 Trak Géza, városi aljegyző, Nyiregyháza.

A jogtudományi államvizsgálatra :

- Apáthy Jenő, m. kir. honvédfőhadnagy.
 20 Becski Dezső, segéd-jegyző Tolvadián.
 Jeszenszky Béla, végzett budapesti egyetemi joghallgató.
 Szenn Rudolf, 37. sz. gyalogezredbeli hadnagy.
 Trak Géza, városi aljegyző, Nyiregyházán.

Az államszámviteltanra beiratkoztak :

Kovács Béla
 Rubicsko Antal.
 Themleitner György.

Az intézetet általában látogatók száma 266 volt. A beíratott nyilvános joghallgatók számánál a múlt évihez képest apadás 13, a vizsgaengedélyt nyert egyének számánál gyarapodás 9, az államszámviteltant hallgató tisztviselőknél apadás 3, általános apadás 7.

A nyilvános hallgatók között szám szerint volt: Abauj megyei 1, Alsófehér megyei 1, Arad megyei 15, Bács megyei 2, Békésmegyei 15, Bihar megyei 115, Borsod megyei 2, Brassó megyei 2, Csanád megyei 2, Csik megyei 1, Csongrád megyei 3, Fehér megyei 3, Fogaras megyei 1, Győr megyei 1, Hajdumegyei 4, Háromszék megyei 1, Heves megyei 1, Hunyad megyei 4, Jász-Nagy-Kún-Szolnok megyei 8, Kis Küküllő megyei 2, Kolozs megyei 1, Krassó-Szörény megyei 11, Máramaros megyei 1, Marostorda megyei 2, Moson megyei 1, Nyitra megyei 1, Pozsony megyei 1, Szabolcs megyei 4, Szathmár megyei 13, Szeben megyei 1, Szilágy megyei 2, Szolnokdoboka megyei 2, Temes megyei 5, Tolna megyei 1, Torontál megyei 3, Udvarhely megyei 1, Ugocsa megyei 1, Ung megyei 2, Zemplén megyei 1, Zólyom megyei 2.

IX. A TANDIJ ALÓL EGÉSZEN S FÉLIG FELMENTETTEK KIMUTATÁSA.

	Évfolyam	egészen	félíg	kor.	fill.
Az I. félévben	Az I. évfolyamban	1	8	200	—
	A II. évfolyamban	2	7	222	—
	A III. évfolyamban	6	6	432	—
	A IV. évfolyamban	—	4	88	—
	Összesen :	9	25	942	—
A II. félévben	Az I. évfolyamban	1	8	202	—
	A II. évfolyamban	2	7	326	—
	A III. évfolyamban	6	6	396	—
	A IV. évfolyamban	—	1	24	—
	Összesen :	9	22	948	—

Az egész évben tehát 65 joghallgatónak 1892 korona tandíj engedtetett el.

Az ösztöndíjak, segélyegyleti díjak, elengedett tandíjak s a betegsegélyző alaphól utalványozott segélyek együttvéve 15433 korona 86 fillérre rugtak.

X. TANANYAG.

I. Kötelező tantárgyak:

Első félév	Első évfolyam	Bevez. a jog- és államtudományokba, 2 óra. Római magánjog (institutiók), 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, 5 óra. Ethika, 4 óra.
	Második évfolyam	Nemzetgazdászat, 6 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Jogbölcsezet, 6 óra.
	Harmadik évfolyam Jogtudom. tanfolyam	Büntetőjog, 5 óra. Polgári Törvénykezési jog, 5 óra. Magy. kereskedelmi és váltójog, 6 óra. Osztrák magánjog, 6 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Alkotmányi és kormányz. politika, 5 óra. Magyar közigazgatási jog, 5 óra. Magyar pénzügyi jog, 5 óra. Egyházi jog, 7 óra.
Második félév	Első évfolyam	Római magánjog, 8 óra. Magyar alkotmány és jogtörténet, 5 óra. Művelődéstörténet, 4 óra.
	Második évfolyam	Tételes nemzetközi jog, 3 óra. Pénzügytan, 4 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Magyar közjog, 6 óra. A XIX. század története, 4 óra.
	Harmadik évfolyam Jogtudom. tanfolyam	Büntetőjog, 5 óra. Magyar állam statisztikája, 5 óra Polgári törvénykezési jog, 5 óra.
	Negyedik évfolyam Államtud. tanfolyam	Speciál kollegiumok.

II. Speciál kollegiumok.

Az első félévben 6 tanár hirdetett hetenkint 17 órában 9 speciál kollegiumot, melyekre 401 joghallgató iratkozott be, a második félévben pedig 10 tanár hetenkint 38 órában 18 speciálkollegiumot, melyeket 588 joghallgató látogatott, ugyanis számos joghallgató több speciálkollegiumot választott.

Az egyes kollegiumokat a következő táblázat tünteti föl:

A tanár neve	Az előadás tárgya *Publicumok † Kötelező tantárgyak	Hetenkinti óraszám	Hallgatók száma
Az első félévben:			
Bozóky	Codex Theodosianus ismertetése	1	71
"	*A Digesták 45. könyve	1	85
Károly	†Ethika	4	72
Molnár	*Műipar	1	85
Kiss	Politikai repetitorium	2	8
"	A politika irodalmának története	1	6
Sigmond	Közigazgatási eljárás	2	2
"	Nemzetközi statisztika	3	3
Baróthy	Törvényszéki orvostan	2	69
A második félévben:			
Bozóky	Pandekták (ált. tanok)	2	76
Némethy	†Művelődéstörténet	4	68
Molnár	A nemzetgazdaság irodalomtört.	1	12
"	†Tételes nemzetközi jog	3	66
Hoványi	Jogbölcsészeti szemelvények	3	6
"	*Büntetőjogi gyakorlatok	1	34
Ágoston	Osztrák örökjog	2	26
"	Magyar bányajog	2	39
Mártonfy	Kereskedelmi jog	2	30
"	Telekkönyvi rendtartás	2	26
"	Államszámviteltan	2	48
Kiss	Közjogi gyakorlatok	2	32
"	A bírói hatalom	2	6
Sigmond	†A XIX. század története	4	67
"	*Az önkormányzat	1	21
Notter	Jogtörténeti repetitorium	2	7
"	A hűbériség	1	7
Baróthy	Közegészségtan	2	17

XI. ÖSZTÖNDIJASOK.

Ösztöndíjat a következő joghallgatók élveztek

Első évek:

	Balázs Sándor** Jedlicska-Kondé-Szenczy-félet	26.60 K
	Deciu Emil, Livius-félet	200.— „
	Gáspár László, Gozsdu-félet	400.— „
	Gavrus Radu, Gozsdu-félet	500.— „
5	Hollósy Béla, Alapy-félet	420.— „
	Kardos Elemér, Jövedéki birság-alap-félet	400.— „
	Kovách Kálmán**, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félet	26.60 „
	Obergeszell Imre, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félet	50.— „
	Pescariu Jenő, Gozsdu-félet	400.— „
10	Réti Jenő, Szy József-félet	480.— „
	Vass Árpád, Jövedéki birság-alap-félet	400.— „

Másod évek:

	Bölöny István, Végh Rozália-félet	400.— „
	Böszörményi László, Alapy-félet	420.— „
	Costina Jenő, Gozsdu-félet	400.— „
15	Csányi László, grf Csáky Petronella-félet	1000.— „
	Filip Viktor, Gozsdu-félet	500.— „
	Ille Ambrus, Gozsdu-félet	500.— „
	Koós Mózes, Gozsdu-félet	500.— „
	Pataki Oszkár, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félet	50.— „
20	Pathi Nagy Lajos, Alapy-félet	420.— „

* Csak az I. félévben.

** Csak a II. félévben.

Harmad évesek:

	Antal József**, Fogarassy-félélet	33·96	K
	Dán Szabin*, Gozsdu-félélet	400·—	„
	Fekete Ferencz, Alapy-félélet	420·—	„
	Herczegh József, Jövedéki birság-alap-félélet	400·—	„
25	Maioz Silviuz, Romonczay-félélet	168·—	„
	Mikleá Szevér, *Gozsdu-félélet	400·—	„
	Pataki Rezső, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félélet	50·—	„
	Rafajlovits Milos, Osztoics-félélet	800·—	„
	Török István, Alapy-félélet	420·—	„
30	Zimányi József**, Winterhalter-félélet	90·—	„

Negyed évesek:

	Galloz Dezső*, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félélet	23·40	„
	Gelésián I. Fabius, Gozsdu-félélet	400·—	„
	Gelésián I. Fabius, Braia-félélet	200·—	„
	Pacala Péter*, Gozsdu-félélet	600·—	„
35	Pop. I. Leonidás, lugosi g. kath. kápt.-félélet	200·—	„
	Pópa Mihály, Gozsdu-félélet	600·—	„
	Sferle János***, Gozsdu-félélet	600·—	„
	Szerdahelyi Sándor*, Jedlicska-félélet	23·40	„

XII. VIZSGÁLATOK.

Az 1875. évi Szabályzat 51. §-a értelmében a joghallgatók előmenetelének figyelemmel kísérése szempontjából sűrűen tartattak colloquiumok nemcsak a kötelező, hanem egynémely speciálcollegiumokból is.

A jelen 1906 – 1907. tanév folyama alatt letett alap- és államvizsgálatok eredménye pedig a következő:

- * Csak az I. félévben; más tanintézere eltávozott.
- ** Csak a II. félévben.
- *** Ez évben önkéntes volt.

1906. évi szeptember 1-től 1907. június végéig*

Letette az	Nyilvános rendes jog- hallgató	Miniszteri engedély folytán	Kitüntetéssel	Egyhangilag vagy szótöbbséggel	Nem	Felfüggesztett	Összesen
			képesített				
Első alapvizsgálatot .	65	2	5	48	5	9	67
Második alapvizsg. .	64	4	12	42	2	12	68
Államtud. államvizsg. .	11	1	2	8	—	2	12
Jogtud. államvizsg. .	8	3	—	5	3	3	11
Főösszeg . .	148	10	19	103	10	26	158
%	93·67	6·33	12·02	65·18	6·33	16·47	100

A jogtanulók szorgalmának fokozása szempontjából a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ur 1902. márczius 19-én 14705. sz. alatt kelt szabályrendeletével** elrendelni méltóztatott, hogy azon tanulók nevei, kik az alapsilletőleg államvizsgálatokat kitüntetéssel teszik le, a VKOM Hivatalos Közlönyének a tanévet követő szeptember hó 1-én megjelenő számában évenként külön rovatban közzététessenek. E végből felhívta az igazgatókat, hogy a vezetésük alatt álló főiskolán kitüntetéssel vizsgázott tanulók névjegyzékét minden

* Ezen táblás kimutatás az egész tanév alatt letett összes alap- és államvizsgálatok eredményét tünteti föl, melyben a mult évekről elmaradt pót- és javítóvizsgálatok is befigyaltatnak, ellenben a 69-ik lapon lévő táblázatban csak az idejoghallgatók vizsgálatai vannak feltüntetve.

** Megjelent a VKOM Hivatalos Közlönye 1902. évi április 1-én kiadott 7. számában.

évben a tanévet követő augusztus hó 1-ig közvetlenül a Hivatalos Közlöny szerkesztőségéhez czímezve küldjék be.

Ezen intézkedésével a minister ur ő nagyméltósága alkalmat kívánt nyújtani arra, hogy egyrészt a valóban tehetséges és szorgalmas tanulók munkájoknak jól megérdemelt jutalmát elnyerjék, az életben biztos és képességeiknek megfelelő megélhetési módhoz és munkakörhöz jussanak, s hogy másrészt azok, kik a főiskolából távozó ifjak jövő működési körének kijelölésére hivatvák, évről-évre megtudják azok neveit, a kiket az alaposabb képzettséget igénylő helyekre első sorban állíthatnak.

A helybeli kir. kath. jogakadémia hallgató közül *kitüntetéssel tették le* :

1. Az első alapvizsgálatot: *Ándru Szevér, Apáthy Jenő, Dallos Ferencz, Pescariu Jenő, Trak Géza.*

2. A második alapvizsgálatot: *Apáthy Jenő, Berkes József, Borgida Lajos, Comsia Oktáv, Friedmann Mór, György Endre, Kálmán József, Középessy Emil, Pataki Oszkár, Pathi Nagy Lajos, Rednik Gábor, Rosner Jenő.*

3. Az államtudományi államvizsgálatot: *Szerdahelyi Sándor, Szunyogh Péter.*

A kitüntetéssel vizsgázott fentebbi joghallgatók nevei a helybeli napilapokban is közöltettek.

A leczkekönyv aláírása az I. félévben 3 joghallgatótól megtagadtatott, 10 joghallgatónál a második félévben tanusítandó szorgalomtól tétetett függővé, a II. félévben pedig 6 joghallgatótól tagadtatott meg a leczkekönyv aláírása. Végbizonyítványt kapott az I. félév folyamán 11, a II. félév végén 9 joghallgató. Hadi szolgálatban állott 4 joghallgató, meghalt 1.

XIII. A JOGHALLGATÓK STATISZTIKAI ÁTNÉZETE.

Évfolyam		A kötelezett collegiumok óraszáma		Anyanyelv szerint						Vallás szerint						A vizsg. eredm.			Tanpénz		Az ösztöndíjasok		Az ösztöndíjak összes mennyisége koronaértékben	
		A tanulóok száma	A tanulóok száma	magyar	román	német	szerb	római kath.	gör. kath.	gör. keleti	ágost. hitv.	helv. hitv.	unitárius	izraelita vallású	képesítéssel egyszerűen	nem	vizsga nélkül fizetők	mentesek	1/1	1/2	Az ösztöndíjasok száma	Az ösztöndíjak összes mennyisége koronaértékben		
Első félév	Első évfolyam . . .	19	65	49	15	1	—	20	8	8	1	8	1	19	—	—	—	56	1	8	9	1623	40	
	Második évfolyam .	17	62	47	15	—	—	18	5	12	1	10	—	16	—	—	—	52	1	9	7	2093	40	
	Harmadik évfolyam.	22	44	36	7	—	1	13	5	5	4	5	—	12	—	—	—	31	6	7	8	1537	40	
	Negyedik évfolyam.	22	23	17	6	—	—	6	3	3	1	5	—	5	—	—	—	19	—	4	6	1946	80	
Főösszeg :		80	194	140	43	1	1	57	21	28	7	28	1	52	—	—	—	158	8	28	30	6201	—	
Második félév	Első évfolyam . . .	17	62	50	11	1	—	19	6	8	1	8	1	19	2	20	4	36	52	1	9	11	679	80
	Második évfolyam .	22	62	46	15	1	—	23	3	12	—	8	—	16	11	21	6	24	53	2	7	10	2130	56
	Harmadik évfolyam	15	44	39	4	—	1	14	6	2	5	7	—	10	—	—	44	31	6	7	7	1220	60	
	Negyedik évfolyam .	—	12	9	3	—	—	3	2	1	—	3	—	3	1	2	—	9	11	—	1	4	900	—
Főösszeg :		54	180	144	33	2	1	59	17	23	6	26	1	48	14	43	10	113	147	9	24	32	5930	96

Jegyzet. Ebből a kimutatásból az évközben kimaradt tanulók, valamint az önkéntesek kihagyattak.

K I M U T A T Á S A

a második félelvi joghallgatóknak atyjok vagy gyámjok polgári állása szerint:

Atyja vagy gyámjának polgári állása nevezetesen:	Földmives	Közép és nagybirtokos	Kisiparos és kereskedő	Nagyiparos és keresk.	Tanár, tanító, lelkész	Egyéb okleveles	Egyéb értelmiségű	Állami tisztviselő	Hatósági	Közszégi	Magán	Hadi	Szolga	Önálló	Összesen
	15	18	33	3	23	16	12	23	3	12	7	1	4	10	180

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XIV. AKADÉMIAI KÖNYVTÁR.

A könyvtárt az idén is sürrién használták, számszerint 312 egyén 952 művet használt.

A könyvtár állása 1906 január

1-én volt	13565 köt.	67819 kor.	63 fillér,
1906. évi gyarap. vétel utján	123	1398	" — "
ajándék utján	300	745	" 59 "
s így állása 1906. deczemb.			
vegén	13988 köt.	69963 kor.	22 fillér

értékben.

XV. LEVÉLTÁRI SZEMLE.

A kar a lefolyt évben összesen 16 értekezletet tartott.

Az iktatókönyv szerint beérkezett 1906. évi jul. 1-től 1907. évi jun. 30-ig 746 ügydarabb, ezek között hét miniszteri szabályrendelet.

Az érdekesebb levéltári okmányok a következők:

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
1905 6		
636	1905. jul. 18.	Az 1905—1906. évi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
637	—	Néh. Dr. Pisztóry Mór kolozsvári t. e. ny. jogtanár gyászlapja. Részvétirat.
640	jul. 18.	A kiténtetéssel vizsgázott joghallgatók nevei a VKOM Hivatalos közlönye szerkesztőségével közöltettek.
641	40356. jul. 14.	A nm. VKOM a szűnidei javítási munkálatokat 1871 kor. 30 fill. erejéig engedélyezi.
644	55277. jul. 13.	Ugyanaz helybenhagyja az 1906—7. első félévi tanrendet.
645	47691. jul. 7.	Ugyanaz leküldi az egyházi jog és a m. alkotmány és jogtörténet tanszékének betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményt és ugyane tanszéket az I. félévben helyettesíteni rendeli.
650	jul. 20.	Az Athenaeum Naptára az akadémiára vonatkozó adatokat kéri; elküldettek.
653	571. jul. 10.	A muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége megküldi a M. Nemzeti muzeum 1905. évi állapotáról szóló jelentést.
654	332. jul. 7.	A nm. m. kir. igazságügyi miniszter úr megküldi az Ált. polg. tkönyv tárgyalását előkészítő előadmány bírálati anyagának IX kötetét
657	54709. jul. 16.	A nm. VKOM megerősíti az 1906—7. tanévre megalakított alap- és állam vizsgálati bizottságokat.
660	54027. jul. 16.	Ugyanaz Dr. Baróthy Ákos m. tanár részére 200 kor. jutalomdíjat utal-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
651	aug. 1.	ványoz közegészségtani előadásai-ért †Néhai Blumentháli Dr. Cziglauer Nándor csernoviczi egyetemi tanár gyászlapja. Részvétirat.
662	2036. aug. 9.	Mgos Fetser Antal felszentelt püspök h. püsp. helynök meghívja az igazgatót s a tanári kart a f. é. aug. 18-án mint Ő cs. és apost. kir. Felsege legmagasabb születési napján, valamint f. é. aug. 20-án Szent István napján a h. székes cgyházban tartandó ünnepélyes isteni tiszteletre.
663	49548. jul. 31.	A nm. VKOM. özv. Dr. Persz Adolfné szül. Lakos Eeatrix úrnőnek évi 1840 kor. nyugdíját f. é. jun. 1-től utalványozza.
669	57667. jul. 27.	Ugyanaz a bedölt utczai vaskerítés helyreállítására 537 kor. 84 fillért utalványoz.
670	aug. 12.	†Néhai Sável Kálmán kir táblai elnök és államvizsg. b. t. gyászlapja. Részvétirat
671	2678. eln. aug. 8.	A nm VKOM hatályon kívül helyezi az állami hirdetések központosítása tárgyában 1905. decz. 4-én 4746 eln. sz a. kibocsátott körrendeletet.
672	aug. 20.	†Néh Kiss János pápai ev. ref. theologiai tanár gyászlapja. Részvétirat.
681	58118. aug. 8.	A nm. VKOM véleményes jelentés-tétel végett leküldi a pozsonyi kir. jogakadémia javaslatát, mely szerint a büntetőjog és eljárás az államtudományi államvizsgálat tárgyai közé is fölvétessék és hogy az államvizsgálatoknál két tantárgyból való felfügesztést is lehessen kimondani.
682	60893. aug 4.	Ugyanaz felhatalmazza a jogkari dékánokat és a jogakadémiai igazgatókat, hogy az 1906—1907. tanév alatt az államvizsgálatokra jelent-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
683	65 17. aug. 16.	kezőket a már sikerrel kiállott szigorlati tárgyából való kérdészetés kötelezettsége alól fölmenthessék.
692	aug. 30.	Ugyanaz a szükséges asztalos munkákra 610 kor. 72 fillért utalványoz.
693	59430. aug 25.	A kolozsvári m. kir. Ferencz József t. egyetem Almanachját küldi.
694	aug 31.	A nm. VKOM úr a közigazgatási jog s a statisztika tanszékére Dr. Sigmund Ancor főispáni titkár nevézi ki.
695 - 701	aug. 31.	Megosz. Sábel Kálmánné úrnő néhai férje jogi könyveit ajándékozza a könyvtárnak.
711	aug 31.	A pozsonyi, pécsi, egri, debreczeni, kecskeméti, sárospataki, eperjesi jogakadémiák és más tanintézetek évkönyvüket küldik.
1906 7		Az 1905—1906. évi tandíjszámadás a nm. VKOM számvevőségéhez átküldetik
1	szept. 1.	Pozsonyi tanrend
2	—	Egri tanrend.
3	—	Kecskeméti tanrend.
5	—	Dr. Sigmund Andor aláirt eskümin-tája felterjesztetik.
6	—	A kar ugyanannak a II. alap- s a két államvizsgálati bizottságok tagjává kinevezését javasolja.
8	szept. 1.	Felterjesztés az egyházi jog és jog-történet helyettesítése tárgyában.
9	11817. aug. 31.	Papp Miklós m. kir. p. ü. igazgató úr tudatja, hogy Herczeg József III. évi jhtó a jövedéki birság alapból 400 kor ösztöndíjat kapott.
16	szept 6.	A tüdőbajosok József fhg. nevét viselő sanatóriumának gyűjtő-ive. A kar 10 koronát adományozott.
26	szept. 9.	Sárospataki tanrend.
27	—	Budapesti m. k t. egyetem tanrendje.
42	50600. aug. 14.	A m. kir. földmivelésügyi miniszter

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
47	1141. eln.	úr az 1904. évi Állategészségügyi Évkönyvet küldi a kv tár számára. A m kir. postatakarékpénztár 1905. évi működéséről szóló jelentését küldi
50	szept. 15.	Felterjesztés a hetestartási átalány fölemelése tár. yában.
52	75727 szept 12	A nm. VKOM ú r Dr. Sigmond Andor tanárnak II. alap- és a két államvizsgálati bizottságok tagjává történt megválasztását megerősíti.
61	2621 eln. szept. 10.	Ugyanaz az a közoktatás 1904. évi állapotáról szó ó jelentését küldi
82	szept. 22.	Eperjesi tanrend
84	34169 szept.18	A nm. VKOM ú r az 1904. évi 57295 sz. a. kelt rendelettel Szekula György joghallgatóra ki mondott kizárását az összes hazai főiskolákról a két t. egyetemre korlátozza.
89	szept. 25.	Pécsi tanrend
92	—	Néhai Dr. Zsindely István sárospataki jogtanár gyászlapja. Részvétírat.
102	2440. szept. 23	Mgos Vinkler József püspöki helynök ú r meghívja az Igazgatót, a Tanári kart s az akadémiai Ifjuságot a f é okt. 4-én mint ő cs. és apost. kir. Felségének legmagasabb nevenapján a helybeli székesegyházban tartandó Te Deum-ra.
103	61210 szept.18	A nm. VKOM ú r tudatja, hogy egy irodasegédtszti állás szervezése iránt az 1908. évre intézkedni fog, továbbá hogy a colloquiumok minden joghallgatóra nézve kötelezők.
104	63697 szept.21	A temesvári m. kir. p. ü. igazgatóság tudatja, hogy Kardos Elemér jövedéki bírság alapbeli 300 kor. ösztöndíja f. é. szept. 1-től 400 koronára emeltetett.
111	szept. 20.	Kassai tanrend.
117	76752 szept.22	A nm. VKOM megengedi, hogy az igazgatói két szoba teljesen elrom-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
118	75726 szept. 20	lott padlózata amerikai parkettel kicseréltessek. Ugyanaz Dr. Sigmond Andor ny. rk. tanár fizetését és lakpénzét utalványozza.
113	2290. okt 15.	A m. kir. állatorvosi főiskola kiadványait küldi.
171	okt. 9.	Prágai tanrend és személyzet
173	73515 szept. 22	A nm. VKOM az akadémia 487 K. 50 fillérsnyi nyomtatvány számláját a Szent-László nyomda részére a helybeli kir. adóhivatalnál kifizeteni rendeli.
175	okt. 10.	Az 1906–1907. tanév I. felére beirt joghallgatók száma felterjesztetik.
181	okt. 11.	Az igazgató kezelése alatt álló alapítványokról készített 1905–1906. tanévi számadás felülbírálás végett a VKOM számvevőségéhez átküldetik.
187	80971. okt. 9.	A nm. VKOM úr véleményt kér az egri érseki joglyceum azon javaslata tárgyában, hogy az első félév végén absolutoriumot nyert IV. éves joghallgatók már 3 héttel előbb államvizsgálatra bocsáttassanak. Lásd a 23. lapon.
192	3846 eln.	Ugyanannak leírata a Rákóczi-ünnep tárgyában.
195	okt 16.	†Néhai Kórody Sándor mármaroszigeti joglyceumi tanár g/ászlappja. Részvétirat
198	48. okt 22	A bécsi cs. kir. t. egyetem kiadványait küldi.
200	80357. okt 15.	A nm. VKOM pályázatot hirdet a kassai kir. állami jogakadémián megüresedett m. közjogi és politikai tanszék betöltésére.
204	757. okt. 20.	A muzeumok és könyvtárak orsz. Tanácsa megküldi a f. é. május 24-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvét.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
206	okt. 25.	Az ösztöndíjasok I. félévi rovatos értesítője felterjesztetik.
208	—	†Néhai Móré Pál II. éves joghallgató gyászlapja.
209	4283 okt. 18.	A polgármester meghívja az akadémiát az okt hó 27-én d. e. 11 órakor tartandó városi diszközgyűlésre II. Rákóczi F. dicső emlékének méltatása tárgyában.
210	2734 okt. 22.	Nm. Szmrecsányi Pál püspök meghívja az igazgatót, a tanári kart s az akadémiai ifjuságot az okt. hó 20-én ugyanazon alkalomból a székes egyházban tartandó ünnepélyes isteni tiszteletre.
215	75729. okt. 19.	A VKOM Dr Bozóky Alajos igazgatónak az egyházijog 4 havi helyettesítéséért 560 korona, Dr. Ágoston Péter ny. r. tanárnak a magyar alkotmány és jogtörténet 4 havi helyettesítéséért 400 korona jutalomdíjat utalványoz.
222	80590 okt 20.	Ugyanaz 1907. évi jan. 1-től a 300 korona hetestartási átalányt 480 koronára emeli s egyuttal 1906. évi szept.—decz. hónapokra 60 korona pótléket utalványoz
224	251. nov. 2.	A mármaroszigeti ev. ref. joglyceum igazgatója megköszöni az akadémia részvétnyilvánítását néhai Kórody Sándor tanár elhúnyta alkalmából.
228	2895. nov 7.	Nm Szmrecsányi Pál I. sz. püspök úr a létesítendő Mensa academica javára 1000 koronát küld. Alapítványkép a tkpénztárba helyeztetett.
232	nov 11.	A cs. és kir. konzuli Akadémia 1906–1907. évi személyzeti kimutatását küldi.
234	—	Csernoviczki tanrend.
235	9065. nov 7.	Jászberény város polgármestere megküldi a Pintér Mihály-féle 600

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
238	decz. 12	koronás ösztöndíj nyerésére való pályázati hirdetőmenyt. A magyar Jogászegylet tudatja Dr. Fayer László alelnökének halálát Részvétírat.
240	—	A kar üdvözlő irata Dr. Thaly Kálmánhoz II. Rákóczi F. és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása körül kifejtett sikeres működéséhez.
248	3235 nov. 19.	Vakok és siketek kolozsvári intézetének gyűjtő iva. A kar 10 koronát adományozott.
249	nov. 18	Dr. Thaly Kálmán válasza a kar üdvözlő iratára.
250	nov. 20	Meghívó a biharmegyei közpórház 100 éves jubileumára.
262	98086. nov. 16.	A nm. VKOM úr a kassai kir. jogakadémián megüresedett magyar és osztrák jogi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetőmenyt küldi.
263	94829. nov. 14.	Ugyanannak <i>szabályrendelete</i> , a kötelező colloquiumok tárgyában azon megjegyzéssel, hogy a colloquium elmulasztása esetében a tanár az index aláírását megtagadni köteles.
264	102834. decz. 12.	Ugyanannak <i>szabályrendelete</i> , melynek értelmében félév beszámítása iránti kérvények csak a végbizonyítvány kiadása iránti kérvények kapcsán tárgyalhatók és terjeszthetők fel.
267	nov. 30.	A belgrádi egyetem tanrendjét és megnyitó ünnepélyének leírását küldi.
271	234. nov.	A gyengeelméjűek budapesti orsz. intézetének gyűjtő-iva. A kar 10 koronát adományozott.
272	106960. nov. 29.	A nm. VKOM a budapesti m. kir. t. egyetemen megüresedett 2-dik büntetőjogi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetőmenyt küldi.
273	decz. 2.	grf. Majláth József a gazdatársada-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
276	106904. nov. 20.	lom szociális feladatai cz. felolvasásának egy példányát küldi A nm. VKOM ösztöndíjpályázata a magasabb M. Terézia és Koháry-féle ösztöndíjjállomásokra.
284	7587. decz 8.	Az orsz. közp. stat. hivatal a kormány 1905. évi működéséről szóló jelentését küldi a könyvtár számára.
285	—	A prágai német egyetem tanév megnyitó ünnepélyének leírását küldi.
288	1278 szept.	A kaposvári siketnéma intézet gyűjtő-ive. A kar 10 koronát küld.
289	520. decz. 9.	A pozsonyi kir. jogakadémia emlékirata a kötelező jogi doktorátus tervezett kiterjesztése ellen, a menyiben joggyakornokok csak a doktori oklevél bemutatása esetén részesíttetnek a magasabb segélydíjban.
293	106491. decz. 1.	A nm. VKOM Dr. Bozóky Alajos igazgatónak az 1906. évi II felére engedélyezett személyi pótléokra előleg fejében 400 koronát utalványoz, egyharmadnak szolgálati díj czimén való levonása mellett.
294	106506. decz 1.	Ugyanaz Dr. Molnár Imre ny. r. tanárnak ugyanilyen czimen és egyharmad szolgálati díj levonása mellett 300 koronát.
295	106498. dec 1.	Ugyanaz Dr. Hoványi Gyula ny. r. tanárnak ugyanily módon 300 koronát.
301	235110. nov. 23.	Somogy vármegye alispánja Melhard Gy. esperes plébános művét „Somogy vármegye a rendi országgyűlésen“ küldi a könyvtár számára.
304	351. decz 12.	A pécsi püspöki joglyceum pályázata az ott betöltendő m. közjog, politika és encyclopaediai tanszek tárgyában.

Levélt. szám.	Idegen szám	T Á R G Y
307	decz. 20	Az 1906 - 1907. második félévi tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
310	7137. decz. 20.	Budapest székes főváros közkórházainak Évkönyvét küldi.
313	207. decz. 20.	Az egri érseki joglyceum pályázata az ugyanott betöltendő m. közjog, politika és encyclopaediai tanszék tárgyában.
315	8271 eln. decz 20.	Az orsz. közp. Stat. Hivatal az akadémiai könyvtárra vonatkozó legújabb adatokat kéri; beküldettek
320	2200. A. decz. 28.	A biharmegyei m. kir. építészeti hivatal az akadémiai épületen teljesített helyreállítási munkálatokról szóló, általa felülvizsgált és érvényesített, számlákat átküldi. A számadás a VKOM számvevőségének átküldetik.
325	115249. decz. 29.	A nm. VKOM a II-ik félévi tanrendet helybenhagyja.
334	1907 jan. 11.	Egri tanrend.
335	—	Budapesti t. egyetemi tanred.
339	— jan. 13.	Eperjesi tanrend.
340	14. jan 11.	A pécsi püspöki joglyceum pályázata, az ugyanott betöltendő római jogi tanszék tárgyában
344	1907. jan. 15.	Kecskeméti tanrend.
345	jan. 18.	Pozsonyi tanrend.
346	—	Pécsi tanrend.
350	111955. jan. 9.	A nm. VKOM úr rendelete a felállítandó Mensa academica alaptőkéjének gyarapítására 1907—8 tanévtől kezdve minden joghallgató által félévénként fizetendő 1 kor. hozzájárulási díj tárgyában.
353	jan. 22.	M.-szigeti tanrend.
358	jan. 23.	Budapest székes főváros szabályrendeleteinek 8. kötetét küldi a könyvtár számára.
360	16314. jan. 12.	A nm. m kir földmivelésügyi miniszter úr megküldi a „Gazdasági-

Levélt. szám	Igegen szám	T Á R G Y
362	115671—1906 jan. 5.	munkás és cseléd lakások“ cz. kiadványát a könyvtár számára A nm VKOM Dr. Baróthy Á. m. tanárnak az 1906—1907 tanév I. felére, a törvényszéki orvostani előadásokért, 200 korona jutalomdíjat utalványoz.
368	59959. eln.	A nm. m. kir. földmivelésügyi miniszter megküldi az 1906 évi Gabonatermés című kiadványát a könyvtár számára.
370	1228. jan. 25.	Debreczeni tanrend.
371	1714 jan. 24.	Sárospataki tanrend.
374	jan. 26.	Meghívó a Berlinben tartandó XIX. hygieniai és demografiai nemzetközi kongresszusra.
381	jan. 31.	Az 1906. évi ügyviteli átalány-számadás az intézet felszerelésének gyarapodását feltüntető pótleltárral együtt felülbíralás végett a nm. VKOM számvevőségehez átküldetik.
382	—	Az 1906. évi könyvtári számadás is a könyvtár gyarapodását feltüntető pótleltárral együtt.
383	—	Az 1906 évi irodai átalány-számadás is.
394	1533 jan. 25.	A nm. VKOM számvevősége az akadémiai épületén a nagy szünet alatt foganatosított helyreállítási munkálatokra utalványozott 2482 kor. 02 fillér felhasználásáról készített számadást helyesnek találja.
396	febr. 3.	A m. t Akadémia Zrinyi Miklós költőiműveinek diszkiadását ajánlja. Beszereztetett.
399	58. eln. jan. 28.	A nm. VKOM <i>szabályrendelete</i> , mellyel az 1895. évi 1622 sz. a. kiadott rendeletet a sürgős és vagyoni felelősséggel járó jelentéseknek színes papírra írását illetőleg hatályon kívül helyezi és a

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
		sürgösséget csupán a felzeten színes írónnal v. tentával jelezni rendeli
400	febr. 5.	Gyűjtő-iv a Thököly szoborra. A kar 10 koronát adományoz.
401	259. eln. jan 21	A nm. VKOM a közoktatás 1905 évi állapotáról szóló jelentését küldi a könyvtár számára.
404	3568 febr 6.	Ugyanaz Dr. Notter Antalt az egyházi jog és jogtörténet tanszékére ny. rk. tanárrá nevezi ki.
414	115670—1906 jan 18	Ugyanaz helyben hagyja a kar azon intézkedését, mely szerint az 1906 7 tanév II. felében a legújabb kor történetének előadásával Dr. Sigmond Andor rk. s az államszámviteltan előadásával Dr. Mártonfy Marczel ny r. tanárt bizta meg.
416	262. jan 23.	A budapesti m. k. t. Egyetem jogi kara tudatja, hogy az egyetemen előadást tartani óhajtó vidéki jogtanárok előzőleg kérvényt tartoznak beadni, melyben igazolják, hogy vidéki jogtanári működésök az egyetemi előadásaik által gátolva nincs
426	17838—1906. febr. 12.	A nm. VKOM számvevősége az 1905 6. tanév mindkét feléről készített tandíjszamadást helyesnek találta s a felmentvényt megadta
431	485 eln. jan. 26.	A nm. m. kir földmivelésügyi miniszter megküldi az 1902. évi mádárvédelmi nemzetközi egyezmény és Magyarország cz. kiadványát a könyvtár számára.
432	544. febr. 19.	A m. kir. állatorvosi főiskola legújabb kiadványait küldi.
434	febr 20.	A II. félévre beirt joghallgatók száma felterjesztetik.
439	1378 febr. 20.	Bihar vármegye alispánja megküldi a gr. Tisza Lajos-féle ösztöndíjpályázatot.

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
440	febr. 25.	Kassai tanrend
441	febr. 26.	A neuchateli akademia idei szünidei francia nyelv s irodalmi cursusának programját küldi
445	febr. 28.	A kassai Kazinczy-kör megküldi „II. Rákóczi Ferenc Kassa multjában“ című kiadványát. Megszereztetik a könyvtár számára.
447	16162. febr. 18.	A VKOM szabályrendelete, melynek értelmében porosz főiskolákra beiratkozó idegen hallgatóktól utlevél előmutatása kívántatik.
455	14698 febr. 28	Ugyanaz dr. Notter Antalt az első alap- és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagjául kinevezi.
459	3361. febr. 22.	Biharvármegye alispánja tudatja, hogy a vármegye a felállítandó Mensa Academica alapja javára 200 koronát szavazott meg.
462	márcz. 8.	A nagyvárad Takarékpénztár ugyane célra 100 koronát adományozott alapítványul.
463	márcz. 11.	A Szacsvay-szobor bizottság meghívja az akadémiát a márczius 15-én tartandó leleplezési ünnepélyre.
464	14696 febr 27.	A nm. VKOM Dr. Notter Antal ny. r. tanár évi 2800 kor. fizetését, 800 kor. személyes pótlékát febr. 16-tól, 700 kor. lakpénzét márczius 1-től utalványozza.
465	4995. márcz. 11.	A m. kir t. egyetem Rektora megküldi dr. Békefi Remignek a Rákóczi-ünnepélyen tartott beszédjét a könyvtár számára
468	739. eln. márcz 7.	A nm. VKOM az 1906 óta ajánlott különféle lapokra vonatkozó rendelkezeteket elvi szempontból hatályon kívül helyezi.
469	19488. márcz. 8.	Ugyanaz tudatja, hogy a cs és kir. közös külügyminiszter útján vett

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
471	87746	<p>értesülés szerint a londoni egyetemen idegenek számára nyári tanfolyam fog megnyitni Ugyanaz Havas „Dalmácia“ című dísművét küldi a könyvtár számára.</p>
472	2 márcz. 11.	<p>Nagyvárad polgármestere a választásra jogosult tanárok névjegyzékét kéri. Átküldetett</p>
477	18364. márcz. 13.	<p>A nm. VKOM úr felhatalmazza az igazgatót, hogy az ő nevében köszönetét fejezze ki a városi villamos vasút igazgatóságának azon áldozatkészségéért, hogy vonalain a joghallgatóknak 50% menetdíj-kedvezményt engedett</p>
478	14807. febr. 27.	<p>A nm m kir. földmivelésügyi miniszter megküldi a Gazdasági Tudósítók számára kiadott 1907. évkönyvet.</p>
480	1715 febr. 25.	<p>Kassa sz kir. város gyűjtőive II. Rákóczi Ferencz lovasszobra javára. A kar 20 koronát adományozott.</p>
481	23067. márcz. 5	<p>A nm m. kir. Belügyminiszter úr tudatja, hogy az egyes tjavaslatok és fontosabb min. szabályrendeletek helyett ezentul a Belügyi Közlönyt küldi a könyvtár számára.</p>
483	5510. márcz	<p>Temesvár sz kir. város közönsége megküldi a 3-ik egyetem vagy 2-ik műegyetemnek ugyanott felállítása tárgyában a VKOM úrhoz felterjesztett emlékiratát.</p>
489	353. márcz	<p>A pozsonyi keresk. és iparkamara megküldi könyvtárának katalógusát</p>
493	860. márcz 25.	<p>Mgos Vinkler József püspöki helynök meghivja az igazgatót s a tanári kart a f hó 30-án d u. 6 órakor a l sz. székesegyházban tartandó feltámadási ünnepélyre</p>

Levél. szám	Idegen szám	T Á R G Y
494	ápril 2.	Budapest székesfőváros megküldi 1907 évi költségvetését.
496	11069. márc 27.	A nm. m. kir. földművelésügyi miniszter megküldi „Magyarország földművelésügye 1905-ben“ című kiadványát
505	951. ápril. 6.	Mgos Vinkler József püspöki helynök meghívja az igazgatót és a tanári kart a f. hó 11-én mint a 48-iki törvények szentesítésének évfordulóján a székesegyházban tartandó Te Deumra.
510	ápr. 10.	Prágai tanrend.
511	526. ápr. 11.	Bécsi egyetemi tanrend.
513	271. ápr.	Nagyvárad város emlékirata a jogakadémia fejlesztése tárgyában.
522	márcz. 22.	A lillei egyetem az ott felállítandó paedagogiai muzeuma számára elkéri a nagyváradai jogakadémia látképét. Elküldetett az 1899. évl. en megjelent „Az akadémia százados multja“ cz monografia, az utolsó Almanach és tanrendek, valamint egy rövid francia nyelvű ismertetés
524	1903. ápr. 5.	A nm. VKOM számvevőségének átirata a beküldendő számadások kellő csomagolása tárgyában.
525	34328. ápr. 9.	A nm. VKOM megküldi a kolozsvári Ferencz József t. egyetemenél megüresedett közigazg. és m. p. ügyi jogi tanszék betöltésére vonatkozó pályázatot.
527	550. ápril 15.	A nagyváradai I. sz. káptalan tudatja, hogy Hollósy Béla I. és Böszörményi László II. éves joghallgatónak egy-egy 420 koronás Alap-féle ösztöndíjat adományozott, és hogy a VKOM azokat 26955. sz. a. utalványozta.
530	ápril 19.	A vakokat képző és foglalkoztató

Levél. szám	Idegen szám	T Á R G Y
		szegedi intézetének gyűjtő-ive. A kar 10 koronát adományozott.
532	ápril 21.	†Néhai dr Werner Rezső kolozsvári t. egyetemi nyug. jogtanár gyászlapja. Részvétirat.
533	—	A m. Jogászegylet könyvkiadó vállalatát ajánlja. Megrendeltetett.
536	ápril 22.	†Néhai Vinkler József püspöki helynök és káptalani nagyprépost gyászlapja. Részvétirat.
537	ápril 24.	†Néh. Nátafalussi Kornél nagyváradai tankerületi főigazgató. gyászlapja. Részvétirat a premontrai társházhoz helyben.
539	4117 ápril 25.	A polgármester tudatja, hogy a VKOM 113443—1906 sz. leiratával a városnak a jogász segélyző egyesület javára tett 1000 koronás alapítványa 1905 évi kamatainak hovatfordításáról készített számadást helyesnek találta, a jövőre pedig az alapítványi tőkére is kiterjedő számadást kíván.
541	55. márcz. 13	A nm. VKOM <i>Szabályrendelete</i> a kézjegybélyegzőnek felterjesztések és bizonyítványok aláírásánál való mellőzése tárgyában.
543	27035. ápr. 12	Ugyanannak <i>Szabályrendelete</i> , hogy a joghallgatók csak a végbizonyítvány kiadása után bocsáthatók államvizsgálatra.
547	máj. 12.	A premontrai főgymnasium megköszöni a részvétnyilvánítást Nátafalussy tank. főigazgató halála alkalmából.
555	máj. 21.	Felterjesztés a nagy szünet alatt foganatosítandó javítási munkálatok engedélyezése tárgyában.
557	4091	A Szent-Imre szobor gyűjtőive. A kar 10 koronát adományozott.
561	1417. máj. 23.	Nm Dr. Szmracsányi Pál püspök úr meghívja az akademiát a má-

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
563	máj. 28.	jus 30-án tartandó úrnapi ünepélyre és körmenetre. Nagyvárad város 1000 koronás alapítványa 1906. évi kamatainak felhasználásáról készített számadás a polgármesterhez átküldetik.
567	1776. eln. máj. 25	A nm. VKOM úr leirata a koronázás 40. évfordulójának megünneplése tárgyában L Almanach 30. s k II
570	45144 máj. 18	Ugyanannak <i>Szabályrendelete</i> , melynek értelmében a tuzlai főgymnasium által kiállított érettségi bizonyítványok Magyarországon is érvényeseknek nyilvánítottak.
573	jun. 1.	Az oxfordi egyetem meghívója a f. évi augusztus havában tartandó Sommer meetingjére
576	1458. jun. 3.	Nm dr. Szmracsányi Pál püspök úr meghívja az akadémiát a jun. 8-án a székesegyházban a koronázás 40. évfordulója alkalmából tartandó Te Deumra.
579	jun 6.	Az igazgató kéri a VKOM urat, hogy ő cs. és apostoli kir. Felségének koronáztatása 40. évfordulója alkalmából a karnak szerencsekívánatait tolmácsolja.
583	669. jun. 1.	A muzeumok és könyvtárak orsz. bizottságának meghívója a Pécssett f év jun hó 9-én tartandó idei közgyűlésér .
589	18726 jun. 11.	A nm. m. kir Igazságügyi miniszter ur megküldi a Hármás Mutatót a m igazságügyi írott jog forrásaihoz a könyvtár számára.
594	jun. 16.	A Szent-István-Társulat megrendelési felhívása a kiadásában megjelent „Egyháztörténeti emlékek a m hitújítás korából“ című munkára Megrendeltetett.
596	2412. jun. 12.	A debreczeni ev. ref. jogakadémia

Levél- szám	Idegen szám	T Á R G Y
		átirata, melyben a nagyváradi kir. kath. jogakadémiát a megalakítandó Országos Jogakadémiai Tanáregyesülethez leendő csatlakozásra fölhívja. A kar kimondja a csatlakozást.
598	jun. 17.	Zseni J. megküldi értekezését a m. országgyűlés ügykezelési nyelvérről. Levéltárban megőriztetik.
605	59056. jun. 5.	A nm. VKOM. kihirdetés végett megküldi a cs és kir konzuli akadémiába való fölvételt tárgyazó hirdetményt Kihirdettetik
606	3628. jun. 10.	A nm. VKOM. számvevősége az 1906. évi irodai átalányszámadást helyesnek találja.
607	jun. 20.	Az Athenaeum Naptárvállalata az Akademia legújabb személyzeti adatait kéri. Elküldettek.
610	2822 jun. 10.	A nm. VKOM. számvevősége az 1906. évi ügyviteli, hetestartási és vízhasználati átalányszámadást 5 k. 20 f. túlkiadással helyesnek találja.
611	3532. jun 10.	Ugyanaz az 1906. évi könyvtári számadást 10 k. túlkiadással helyesnek találja.
622	jun 26.	Az 1907—1908. tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságok megerősítése tárgyában.
623	—	A legújabb kor története s az államszámviteltannak u m. az 1906—7. előadása tárgyában.
624	—	Az 1907—1908. tanév I. felére megállapított tanrend megerősítése tárgyában.
635	787. jun. 24.	A m. kir postatakarékpénztár 1906. évi működéséről szóló jelentését küldi a könyvtár számára.
636	3363 eln	A nm. m kir. földművelési miniszter úr megküldi a „Népkönyvtárak

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
638	20085. jun. 28.	"címjegyzékét" a könyvtár számára. A nm VKOM rendelete az arczképes leczkekönyvek behozatala tárgyában.
639	698 jun. 25.	A muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa 1906. évi Jelentését küldi.
642	10383. jun. 29.	A VKOM számvevősége az Akadémia ez évi Almanachját s egyéb a szervezetére s történetére vonatkozó kiadványokat kéri
643	21539—1906. jul. 1.	Ugyanaz helyesnek találja az igazgató kezelése alatt álló alapítványokról készített 1904—5. és 1905—6. évi zárszámadásokat, a Jedlicska—Kondé—Szenczy-alap pénzmaradványának 10 k. 04 fillérre való kiigazítása mellett.
644	jul. 10.	Az 1906—1907. tandíjszámadás felülvizsgálás végett a nm. VKOM. számvevőségéhez átküldetik.
645	—	A kar részvétírata néhai dr. Hoffmann Pál budapesti m. k. t egyetemi nyugalmazott jogtanár halála alkalmából.
646	—	Jelentés a kar személyzetében történt változásokról
647	—	A chicagói The Open Court-kiadó-társaság megküldi folyóirata 20 évfolyamának betűsorozatos név-és tárgymutatóját a könyvtár számára.
648	30895. jun. 28.	A kereskedelemügyi m. kir. miniszter megküldi az ipari sztrájkok 1905 évi statisztikáját, a vasárnapi munkaszüneti szabályok módosításához való anyaggyűjteményt, a munkás betegsegélyző törvény módosítását és a m. kir. iparfelügyelők 1903, 1904. és 1905. évi tevékenységéről szóló jelentést — összesen 7

Levélt. szám	Idegen szám	T Á R G Y
649	jul. 10.	<p>kötetet — a könyvtár számára, de az ipartörvény módosítására vonatkozó anyaggyűjteményt, a mely csak kevés számú példányban nyomtatott, nem küldheti</p> <p>Az 1906—1907. ösztöndijas joghallgatókról szóló II. félévi rovatos értesítvény felterjesztetik.</p>
650	—	Az 1906—1907. évi statisztikai főkimutatás a m. kir központi statisztikai hivatalnak megküldetik.
651	—	Záró jelentés az 1906—1907. tanévről.

Pótlék.

A m. é. Almanach 27. lapjáról kimaradt a 2. pontnál azon történeti adat fölemlítése, hogy az I. félévben az Encyclopaediát Dr. Persz Adolf ny. r. tanár, a Politikát pedig Dr. Hoványi ny. r. tanár helyettesítette.

Figyelmeztetés.

A beiktatások és beiraiások az 1907—1908. tanévre folyó évi szeptember 1—12-ig az igazgatónál, 15-ig az egyes tanároknál eszközöltetnek, ezen napon túl a fölvétel csak külön engedély alapján történhetik.

A beiratás alkalmával minden *ujjonnan* belépő joghallgató köteles 6 kor. beiratási díjat a könyvtár, és *minden* joghallgató 1 koronát a Mensa Academica javára lefizetni. Az I. félévi tandíj is a beiratáskor fizetendő. Ugyanakkor benyújtandók a kellően (érettségi bizonyítvánnyal, leczkekönyvel és legújabb keletű hatósági szegénységi bizonyítvánnyal) felszerelendő tandíjmentességi kérvények.

A pót- és ismétlő alapvizsgálatok f. évi szept. 9-től 14-ig tartatnak.

A „Veni Sancte“ szept. 15-én lesz, a nyilvános előadások szept. 16-án kezdetnek meg.

Kelt Nagyváradon, 1907. július 1-én.

Az igazgatóság.

T a r t a l o m.

	Lap.
I. Történelmi visszatekintés	3
II. A jogtanári kar személyzete	4
III. Vizsgálati bizottságok	6
IV. Az 1906 - 1907. tanév története	7
Tanév megnyitó ünnepély	—
Rákóczi-ünnepély	24
Koronázási jubileumi ünnepély	30
V. A tanárok irodalmi működése	48
VI. Ifjúsági egyletek	51
Mensa Academica	52
VII. A tanárok és az általuk előadott tantárgyak átnézete	55
VIII. Akadémiai hallgatók	57
IX. A tandíj alól egészen és félig felmentettek kimutatása	62
X. Tananyag	63
XI. Ösztöndíjasok	65
XII. Vizsgálatok	66
XIII. A joghallgatók statisztikai átnézete	69
XIV. Akadémiai könyvtár	70
XV. Levéltári szemle	71
